

**JMG – INSTITUTIONEN FÖR
JOURNALISTIK, MEDIER OCH
KOMMUNIKATION**

LIVETS FJÄRRKONTROLL

En studie om attityder till mobiltelefonen i vårt
sociala liv

Författare: Jennifer Ardin

Handledare: Annika Bergström

Kursansvarig: Malin Svenningsson

Kandidatuppsats i

Medie-och kommunikationsvetenskap

VT 2016

2016-05-26

Abstract

Titel:	Livets fjärrkontroll – en studie om attityder till mobilanvändning i vårt sociala liv
Examensarbete:	Kandidatuppsats
Program:	Medie-och kommunikationsvetenskap, Göteborgs universitet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT 2016
Handledare:	Annika Bergström
Kursansvarig:	Malin Svenningsson
Sidantal:	46 (inkl referenser och bilagor)
Antal ord:	19775
Nyckelord:	Smartphone, socialt samspel, social interaktion, uppförandekoder, normer, mobiltelefon, telefonvanor

---

Syfte: att undersöka unga svenskars attityder och normer till användandet av mobiltelefon i sociala situationer

Metod: Kvalitativa fokusgrupper

Material: Transkriberat material från tre stycken fokusgruppsintervjuer

Resultat: Resultatet av fokusgrupperna visar att mobiltelefonen är en viktig del i individernas liv. Man använder bland annat telefonen till att organisera sina aktiviteter, hålla kontakt med andra och som ett sökverktyg. Telefonen tar man med sig överallt och den är därför allmänt accepterad i de allra flesta situationer. Däremot visar resultatet att det inte är okej att använda telefonen till vad som helst, när som helst. Med fokus på sociala situationer "face-to-face" styrs accepterat mobilbeteende till stor del av relation till de andra, miljö där man befinner sig, vad man använder telefonen till och hur mycket man använder telefonen i sällskap med andra. I situationer där interaktion sker via telefonen (samtal, skriftliga meddelanden) styrs vad som är accepterat beteende till stor del på vilken funktion som används för kontakt (samtal eller meddelande), innehållet i ett meddelande, relation till den andra parten och vid gruppkonversationer, storlek på gruppen. Resultatet analyseras med hjälp av underbyggande teorier som behandlar bland annat normer, sociala samspel och mediepåverkan på social interaktion.

Förord

10 veckor, 70 dagar, 1680 timmar senare...

Och nu, ett färdigt resultat och bevis på de långa dagar och nätter denna kandidatuppsats inneburit.

Ett stort tack känns nu på sin plats till alla de vänner, bekanta och främlingar som lyssnat, gett feedback och bidragit med idéer, vilka sakta men säkert format denna studie.

Ännu ett välriktat tack till alla deltagare i fokusgrupperna, utan er hade denna uppsats inte existerat.

Och sist men inte minst, tack till min handledare Annika Bergström för allt stöd när jag behövde strukturera tankarna, forma uppsatsen, och hitta den där transparanta röda tråden.

Executive summary

In today's society, the cell phone is a part of our everyday life. With the technology in constant development, the phone has become a tool to help us manage many aspects of life. Many people use the phone for so much more than ringing and messaging. We use it to plan our time with the calendar, take photos, search information, keep track of events around the world, stay in contact with people we meet, and much more. There is little arguing that the phone is a part of the lifestyle we live where we are expected to always be contactable. With the phone being an important tool for many people, comes questions about how we should behave and relate to the phone in everyday life.

Opinions about how one should use their phone are often displayed on, for example; social media, in magazines, debates and blogs. Very often these opinions regard acceptable and unacceptable behaviour regarding phone use in connection to social situations. The purpose of this study is to examine these opinions; to research attitudes and norms of young Swedish people in relation to the use of cell phones in different social situations.

A social situation is in this study defined as a situation in which two or more individuals interact either face-to-face or via the phone. However, I am not taking into account situations when we randomly interact with strangers, for example when going shopping and meeting the cashier. With young Swedish people I have limited the age range to people in the ages between ca 18-25. These limitations are based on previous research which shows both that these are people who use their phones most frequently, and also because I want to examine a younger age groups as I hope to somehow be able to predict which attitudes will dominate future opinions and behaviour.

Previous studies in the area shows that a difference in attitudes can be seen between different generations. Younger generations who has grown up with digital technology are proven to be more accepting towards phone use than older generations. Research also shows that people have to learn how to live with the media surrounding us as everyday life becomes more medialised.

Research in the area of norms and social interaction shows that people are striving to belong to different social groups. In the interaction with others; expectations are important for the way people behave. We expect certain behaviour from the people around us, and if expectations are somehow broken, that can cause different negative feelings.

To come to conclusions about the purpose, the study has revolved around three research questions. The first one aims to find out how people use their phones with focus on social situations. The second one examines which behaviour is considered acceptable or not in relation to how phones are being used in different social situations that are occurring face-to-face. The third question revolves around finding answers to which behaviour is acceptable, or not, when using phones to interact, for example via phone calls or texting.

The research questions have been followed up through a qualitative method, which is suitable for the study's character of researching people's attitudes. Qualitative research methods are often used to research people on a deeper level in order to understand attitudes, behaviour, values and opinions. In this study I have used qualitative focus groups to create discussions revolved around the research question. The result is based upon three focus group sessions with 3-4 people in each group.

The result of this study has shown that the participants have a relatively accepting attitude towards using the phone in social situation. Most of the respondents use their phones for a lot of things. They plan their time, search for information and communicate with others. The interviews showed that there are very few (if any) places where it is not accepted to bring the phone, the participants bring their phones everywhere and usually places it within reach and visibility to ensure they will not miss any activity. The analysis show that this might stem from the expectations we have on ourselves and the people around us. Most participants expected fast answers via the phone, and it was presumed that people will always bring their phones in order be constant connectable.

While discussing research question two, the participants agreed that how much one is accepted to use their phone while socialising with other is determined in regards to the situation. An important position is that there is a code of consent that needs to be followed. The participants mean that it is of essence to be attentive to the people surrounding them when using the phone, that way they get a feeling of when it is not acceptable to use the phone. It is however of meaning what it is that one is doing on the phone, simply checking the time is not a problem, while scrolling through Facebook in the company of others is rarely accepted. There seem so be a scale of acceptance when it comes to different situations.

Most accepted to use the phone in social situations is when the situation is not structured or with a certain purpose, placed in a comfortable environment and with people who know each other well and meet often. For example: hanging out at home with the person we live with.

In the lowest end of the scale where it seems frowned upon to use the phone we find situations that are structured and with a pronounced purpose, with people who don't know each other well, and in a formal or public environment. For example: on a first date at a restaurant.

Another point shown in the interviews was that many considered the phone a safety when they were alone. The phone was then used to show others not to disturb, or to show that the person was in fact not completely alone. But in the company of a person on the other side of the line.

The results for the third research question strengthens the point that people are always connectable. The interviews shows that most people expect fast answers, especially if something is being planned or regards something urgent.

There seems to be unpronounced rules considering phone calls. The interviews showed that a phone call is perceived as more urgent and important than other type of interaction via the phone. Many of the participants explain that, if the phone rings, it's common that they priorities the phone call before what they were currently doing. The fact that a phone call is perceived as important can also cause irritation if the person ringing don't want anything special.

Maybe the importance of the phone call is one of the reasons why the respondents were completely against turning a phone call away in an order so that the other person noticed they were rejected. Instead the participants agreed that they rather let the signals ring out to not offend anyone.

When discussing text messages via SMS or other message functions such as Whatsapp or Facebook, the participants agreed that if the message where urgent to a situation they expected quick answers. But if the message was of a more ordinary kind it wasn't as important to answer quickly.

In summary, many of the results show that the attitudes and norms which control phone use behaviour, to a high degree comes down to the expectations we have on ourselves and others.

Innehållsförteckning

Innehåll

1.0 Inledning.....	1
2.0 Problemformulering/Relevans	2
2.1 Utomvetenskaplig problematisering och samhällsrelevans	2
2.2 Inomvetenskaplig problematisering och relevans	3
3.0 Syfte.....	5
3.1 Frågeställningar	5
3.2 Avgränsningar.....	5
4.0 Bakgrund/Tidigare forskning	6
4.1 Gruppnormer och attityd	6
4.2 Social interaktion och mobiltelefonen	7
4.3 Att leva med medier.....	8
4.3.1 En fråga om ålder?	9
5.0 Teori och begrepp	10
5.1 Grupper och samspel	10
5.2 Normer och värderingar	11
5.3 Social interaktion och samspel i sociala situationer.....	12
5.3.1 symbolisk interaktion	12
5.3.2 Goffmans dramaturgiska teori	13
5.3.2.1 Front stage – back stage.....	13
5.3.2.2 Roller, intryck och uttryck	13
5.3.2.3 Publiken.....	14
5.3.2.4 Team.....	14
5.4 Mediernas påverkan på sociala relationer.....	14
5.5 Telefonen i social interaktion.....	15
5.6 Sammanfattning.....	16
6.0 Metod	17
6.1 Metodval	17
6.2 Kvalitativ metod	17
6.3 Fokusgrupper.....	18
6.4 Förberedelser	18
6.4.1 Antal grupper.....	18
6.4.2 Gruppstorlek.....	19

6.4.3 Urval	19
6.4.4 Intervjuguide	20
6.5 Genomförande	21
6.5.1 Miljö.....	21
6.5.2 Fokusgruppsintervjuerna	21
6.6 Utvärdering metodval	22
7.0 Resultat och analys.....	24
7.1 Huvudresultat:.....	24
7.2 Hur används mobiltelefonen?.....	25
7.2.1 Analys – tema 1	27
7.3 Mobilanvändning i sociala situationer – Vad är okej?.....	29
7.3.1 Hur?	29
7.3.2 Vem/Vilka?	30
7.3.3 Var?	31
7.3.4 Analys – tema 2	32
7.4 Att kommunicera via telefonen.....	34
7.4.1 Analys – tema 3	36
8.0 Slutdiskussion	37
8.1 Utvärdering.....	38
9.0 Referenser	39
10.0 Bilaga 1 – Intervjuguide	42
11.0 Bilaga 2 - Fokusgrupper	45

1.0 Inledning

Jag går runt en dag på stan. I busskuren sitter tre ungdomar och skrollar i sina telefoner, lite längre bort står en klunga i en ring runt en telefon som verkar spela upp en video, på andra sidan busskuren står någon och gestikulerar och pratar högt för sig själv. Då ser jag handsfreen, personen är involverad i något djupt samtal med en person som ingen ser. Jag fortsätter mot ett café där jag ska möta en vän. När vi beställt ser jag mig omkring, någon tar upp telefonen och tar kort på ett bakverk, någon annan fotograferar sig själv och sitt sällskap. Vid ett annat bord sitter en grupp tjejer, alla med telefonen på bordet eller i handen. Vid ett annat bord sitter ett gäng där det förs ett livligt samtal samtidigt som någon tittar ner i sin smartphone. Efter vår fikapaus tar vi en promenad i en park där barnen leker och föräldrarna står och fryser vid sidan om, flera med telefonen i handen; involverade i ett samtal, skrollande eller fotograferande. Jag plockar upp min egen telefon för att kolla när spårvagnen hemåt ska komma...

”Mobilen har blivit fjärrkontrollen till våra liv” säger Anna Wiklund, chef för google Sverige, och kanske är det så? Det är tydligt att mobiltelefonen tar upp en stor del av vår vardag, både som hjälpmedel, nöje och tidsfördriv.

Idag är smartphones en del av vardagen, majoriteten av befolkningen i Sverige använder en smartphone, många flera gånger dagligen, och man är ständigt nåbar (Fihndal, 2014) Vi går runt med alla våra kontakter, internet, kamera, karta osv. i fickan, alla dessa funktioner har gjort telefonen till ett vanligt hjälpverktyg i vardagslivet. (Rollenhagen, 2015) Detta gör att man allt oftare stöter på olika åsikter om vad som är accepterat beteende i samband med mobilanvändning.

Dagligen strömmar, från olika håll, åsikter och attityder om hur man bör använda mobiltelefonen. Det kan t. ex vara en samhällsdebatt på tv, en artikel i tidningen eller en status på sociala medier. Någon kanske klagar på pojkvännen som inte hör för han är involverad i ett spel på telefonen, i en debatt diskuteras åsikter om att man inte borde köra bil och använda telefonen, i en artikel kan man läsa om hur telefonerna gör oss stressade. Ofta är det kritik och negativ påverkan som får medieutrymme, samtidigt som en stor del av Sveriges befolkning dagligen använder mobiltelefonen. Man kan tänka sig är att det är viktigt att veta hur man bör förhålla sig till telefonen i olika situationer. Vad är accepterat mobilbeteende?

Exempelvis: Är det okej att använda mobilen när man är och fikar med vänner? Sitter med en släkting på bussen? Är på after work med kollegan? Osv. Finns det ett krav på att vara ständigt nåbar? Är det oartigt att inte svara om någon ringer eller skickar ett meddelande? Detta verkar vara frågor med många svar.

Denna studie kommer att undersöka vad som är accepterat beteende i samband med mobilanvändning. Fokus kommer att ligga på normer vid social interaktion och hur unga svenskar ser på mobilanvändning i samband med sociala situationer.

2.0 Problemformulering/Relevans

I takt med att mobiltelefonen blivit ett allt vanligare hjälpmedel i vardagslivet, så har också frågan om vett och etikett kring telefonen blivit något det ofta pratas om, både i media och mellan privatpersoner.

De digitala mediernas utveckling utgör en allt viktigare miljö för mänskligt liv. Vi använder digitala medier till en mängd olika vardagsärenden, vi kan t ex handla, umgås med vänner, lyssna på musik osv. Allteftersom tekniken utvecklas blir det lättare att bära med sig digitala medier, telefonen har vi ofta med överallt. De digitala medierna utgör i högre grad än tidigare de ramar utifrån vilka vi skapar våra världsbilder, kulturella mönster och sociala normer. (Bengtsson & Johansson 2015).

I detta kapitel formuleras studiens relevans, först från ett samhällsligt perspektiv och sedan från ett vetenskapligt perspektiv. Här beskrivs varför det är intressant att undersöka attityder och normer för mobilanvändning i sociala situationer.

2.1 Utomvetenskaplig problematisering och samhällsrelevans

Hur får man egentligen bete sig med mobiltelefonen? Det är svårt att gå någonstans utan att se människor använda sin smartphone, telefonen har kommit att bli en viktig del av våra liv. Rollenhagen (2015:24f) beskriver i en studie alla de verktyg en smartphone bidrar med för att underlätta vardagslivet. Han beskriver telefonen som en möjlighet att kommunicera och vara social genom samtal, sms, skype, epost, sociala medier osv. I telefonen kan man ordna sitt liv i kalendern, använda mobilkameran, läsa nyheter, boka biljetter, kolla tidtabeller, spela spel, använda GPS, lyssna på musik och listan fortsätter. Rollenhagen (2015) beskriver att mobiltelefonen idag är så mycket mer än en telefon, den snarare ett multiverktyg som hjälper oss i flera aspekter av vardagslivet.

2014 kom ett nytt ord med på språkrådets lista över nyord, ordet var ”mobilzombie”. En mobilzombie syftar på en person som är så uppslukad i sin mobilskärm att man inte märker vad som händer runt omkring. Man kanske läser ett sms och går rakt in i något, eller lyssnar på musik i lurar och stänger ute alla andra ljud. Ordet mobilzombie kan ses som en indikation på hur vanligt förekommande det är att stänga ute omvärlden när man engagerar sig i telefonen. Rollenhagen (2015:13) menar att det är vanligt att man stör sig på andras mobilvanor, enligt honom är uttrycket mobilzombie ett bevis på detta.

Det är heller inte det enda uttrycket som symboliserar att sätta mobiltelefonen före omvärlden. Ett annat erkänt uttryck är ordet phubbing, vilket innebär att man ignorerar någon man umgås med ”face-to-face” och istället ägnar sig åt mobilen. Uttrycket grundades i en PR kampanj 2012 och sedan dess spridits på sociala medier. På facebook finns exempelvis gruppen ”stop phubbing”, som ska motverka fenomenet. Framför allt kan det ses som ännu ett tecken på att människor stör sig på andras mobilanvändning. (Pathak, 2013)

Båda uttrycken symboliserar situationer där telefonen sätts före ”den verkliga” omvärlden. Ett problem för många tycks vara när telefonen rubbar social interaktion som sker i situationer ansikte-mot-ansikte.

Mobiltelefonen skapar behovet att vara tillgänglig nästan dygnet runt. Den konstanta närvaron av telefonen kan innebära en påfrestning och ett beroende som påverkar hur vi interagerar med andra på ett negativt sätt och skapar irritation mellan individer (Rollenhagen 2015)

På något sätt behöver telefonen hitta sin plats i sociala situationer. Svedberg (2012:57ff) beskriver att människan lever i socialt samspel och att vi inte kan bete oss öppet och fritt, utan måste anpassa oss till den rådande sociala situationen. (Engdahl & Larsson, 2011:103) delar detta synsätt och beskriver att relationer till andra är starkt knutna till förväntningar och föreställningar vi har mot varandra. För att utbyte ska lyckas krävs att människor kan kommunicera enligt vissa normer för att på så sätt nå ett samförstånd. Det är alltså viktigt att förstå vilka normer, eller regler, som gäller när vi använder telefonen i sociala situationer. Detta gör att det är intressant att undersöka vilka uppfattningar, sociala koder och normer som finns gällande hur telefonen används vid social interaktion, alltså i möten med andra.

Samhället förändras i takt med att teknologin utvecklas, människor måste anpassa sig och lära sig att leva med nya medier (Gripsrud, 2002:16ff) Det är tydligt att telefoner har en inverkan på vårt sociala samliv, vilket gör det intressant att undersöka vilka attityder som ligger till grund för hur vi använder telefoner i social interaktion. Vad anses vara accepterat beteende, och vad irriterar när det gäller andras mobilvanor.

2.2 Inomvetenskaplig problematisering och relevans

Det finns tidigare undersökningar som med kvantitativa metoder undersökt svenskars mobilvanor. Undersökningen Svenskar och internet (2014) visar t ex statistik på hur mobiltelefonanvändningen ser ut i Sverige. Undersökningen tyder på att en stor del av Sveriges befolkning äger en smartphone, Statistiska undersökningar som denna indikerar hur viktig mobiltelefonen har blivit i svenskars vardagsliv.

Forskning visar att en allt större del av människors vardagsliv och relationer sker i digitala medier, via datorer och smartphones. Vi är mer eller mindre ständigt uppkopplade mot internet. Bengtsson och Johansson (2015) har undersökt attityder till digitala medier och kommer i sin studie fram till att svenskar generellt är kritiska till mobilanvändning i närhet till andra, särskilt i det offentliga rummet. (Bengtsson & Johansson 2015)

Rollenhagen (2015) visar i en studie att många människor stör sig på andras mobilvanor. En viktig poäng i hans studie är att det skiljer sig mellan äldre och yngre personer i frågan om vad som anses vara accepterat beteende gällande mobilanvändning. Generellt verkar yngre personer vara mer accepterande, detta är något även Bengtsson och Johansson (2015) kommer fram till i sin studie om accepterat mediebetende.

Inom sociologifältet har det gjorts ett antal studier kring hur vi använder mobiltelefoner i samband med social interaktion och samspel i sociala situationer. Geser (2006) påpekar exempelvis att telefoner kan skapa stress och krav på att alltid vara tillgänglig, samtidigt som telefonen kan påverka face-to-face interaktionen med andra människor. Grundén & Johansson(2009) har i sin kandidatstudie undersökt mobiltelefonens inverkan på social interaktion och kommer fram till liknande slutsatser, att mobiltelefonen kan störa face-to-face interaktion och skapa irritation om pågående samtal avbryts av mobiltelefonen. Moric, (2012) undersökte i sin kandidatuppsats uppförandekoder kring smartphones i en jämförande studie mellan en yngre och äldre generation. Hon kommer fram till att etikettsregler gällande mobilanvändning är relativt vaga och man vet inte riktigt hur man ska bete sig med telefonen. Hur vi använder telefonen beror enligt Moric (2012) på situationen, vart vi befinner oss och med vem.

Studier i socialt samspel och sociala normer visar att människan anpassar sig till sociala situationer för att accepteras. Vi spelar en roll i olika sammanhang och det är viktigt att möta motpartens förväntningar och föreställningar för att skapa lyckad interaktion (Goffman 2007) Flera studier har gjorts tidigare vilka undersöker just socialt samspel och interaktion. Många av vilka drar slutsatserna att de förväntningar och föreställningar individer har på varandra är viktiga för lyckat samspel (Goffman 2007;Svedberg 2012;Engdahl & Larsson 2012)

Då teknologin ständigt förändras så indikerar tidigare forskning att nya medier påverkar och förändrar våra vanor och livsstil. Nya normer och uppförandekoder utvecklas för hur vi ska leva med medier ((Deuze, 2011; Fornäs & Kaun, 2011; Gripsrud, 2002) Forskning visar också tendenser till att andras mobilanvändning och mobilvanor skapar irritation, särskilt i sammanhang där mobilen används i närhet till andra (Johansson & Bengtsson, 2015; Rollenhagen, 2015)

Det saknas ny forskning på vilka attityder och normer som gäller vid mobilanvändning. Eftersom fältet är i ständig utveckling och förändring, i takt med ny teknologi och växande medieanvändning, är det relevant att uppdatera forskningen i samma takt. Kvantitativa studier som ex Bengtsson och Johanssons har undersökt fenomenet, men det finns luckor som saknar nya fördjupande kvalitativa studier som undersöker attityder till mobilanvändning. Mycket av den forskning som gjorts har dessutom gjorts inom det sociologiska fältet, det saknas undersökningar från medie-och kommunikationsfältet.

Då tidigare forskning indikerar både på att människan strävar efter samhörighet och interaktion (Svedberg 2012) och att mobilanvändning i sociala situationer verkar störa den interaktionen (Rollenhagen 2015) Samtidigt som det verkar saknas forskning som fördjupat sig i hur man bör använda telefonen finner jag det både relevant och intressant att undersöka vilka normer som finns vad gäller mobilanvändning i olika sociala situationer och vad som anses vara accepterat beteende.

3.0 Syfte

Syftet med studien är att undersöka unga svenskars attityder och normer till användandet av mobiltelefon i olika sociala situationer

Med sociala situationer syftar jag till situationer då två eller flera individer befinner sig i varandras sällskap, antingen fysiskt på plats eller med telefonen som mötespunkt. En social situation kan alltså både definieras som individer vilka ses face-to-face, men även som personer som t ex. chattar, smsar, eller ringer varandra. Det handlar för syftet om situationer då man befinner sig i självvalt sällskap. Jag kommer alltså inte undersöka situationer där man slumpartat befinner sig i närheten av personer man inte har för syfte att interagera med, exempelvis att sitta bredvid en främling på bussen eller köpa ett paket mjölk av en kassör.

3.1 Frågeställningar

- Hur använder unga vuxna mobiltelefonen med fokus på olika sociala situationer
- Vilka normer finns vid mobilanvändning i olika sociala situationer där individer fysiskt umgås i grupp. Vad anses vara accepterat, oacceptabelt eller oartigt beteende
- Vilka normer finns i olika sociala situationer där individer umgås via telefoner (t ex telefonsamtal och textmeddelanden) Vad anses vara accepterat, oacceptabelt eller oartigt beteende i samband med mobilanvändning

3.2 Avgränsningar

Jag kommer att avgränsa urvalet till personer i åldrarna ca 18-25. Anledningen till denna åldersavgränsning är att detta är den grupp som enligt undersökningen svenskarna och internet visat sig använda smartphones mest frekvent.(Fihndal, 2014).

Detta är även en åldersgrupp som enligt Bengtsson och Johansson (2015) hör till en mer mobilaccepterande generation. Forskning har visat att ny media leder till nya normer och sätt att förhålla sig till olika situationer (Asp 2011) Bengtsson och Johansson (2015) diskuterar generationsklyftor där den yngre generationen sticker ut som mer accepterande till användning av mobiltelefon. Även Rollenhagen (2015) menar att det finns en skillnad sett till ålder över normer och vad som anses accepterat i samband med mobilanvändning. Rollenhagen (2015:27f) betonar skillnaderna där yngre individer växt upp med mobiltelefoner, medan den äldre fått lära sig ny teknologi. Detta påverkar enligt Rollenhagen (2015) också de mönster för hur telefonen används och vad som anses accepterat mobil-beteende.

En avgörande anledning att fokusera på yngre individer i undersökningen är eftersom dessa personer kan antas vara framtidens generation, och de normer som kan utläsas hos den yngre populationen är de som kan komma att styra både hur vi kommer att leva med smartphones i framtiden, men även vilka influenser kommande generation kommer att få del av.

4.0 Bakgrund/Tidigare forskning

För att förstå hur vi kommit att använda mobiltelefoner i dagens samhälle, är det av intresse att förstå hur telefonanvändningen utvecklats och att telefonen har kommit att bli en del av många människors sociala liv. Då det har uttryckts både irritation och nöje inför telefonanvändning i samband med social interaktion är det intressant att se vad som ligger bakom dessa känslor. För studien är det inte endast av vikt att se till tidigare forskning av hur vi lever med mobiltelefoner. Det är även intressant att se till tidigare forskning vilka undersöker sociala normer, regler och värderingar vilka påverkar våra attityder generellt. Jag kommer i följande avsnitt ge en djupare insikt i tidigare forskning både med fokus på normer och attityder, men också forskning som behandlar socialt samspel och interaktion i samband med mobilanvändning.

4.1 Gruppnormer och attityd

Då syftet i denna undersökning är att undersöka vilka attityder svenskar har till mobilanvändning vill jag skapa en viss förståelse för begreppet attityder och vad som ligger bakom olika attityd. I nära relation till attityder finns också normer. För att förstå varför människor använder telefonen på ett visst sätt, och varför vissa beteenden inte accepteras är det intressant att förstå hur vi styrs av normer och de grupper vi ingår i.

Konstant under våra liv tar vi emot intryck som vi bearbetar i våra sinnen. Under uppväxten lär man sig från de människor som finns runt omkring hur man ska tolka dessa intryck. Vi lär oss då vad vi ska tolka som bra och dåligt, gott eller ont osv. De nya intryck vi tar emot jämförs med dessa inlärd referensramar. Det är på så vis attityder formas. (Jansson & Ljung, 2011:94)

Vi påverkas allra mest av de som står oss närmast, t ex familjen och nära vänner. Men även andra grupper vi ingår i och individer vi möter påverkar oss. Man har till slut samlat attityder från flera håll som tillsammans ger en mall för tolkning av intryck. (Jansson & Ljung, 2011:94) Utifrån denna definition av attityder skulle man kunna dra slutsatsen att de attityder vi har till mobilanvändning påverkas av de grupper vi tillhör.

Behovet av att känna samhörighet med andra är viktigt för människor, att ingå i en grupp kan därför styra människors beteende. Personlighet och självbild formas av de grupper man ingår i och de personer man hör ihop med, med olika grupper förknippas olika attityder. Genom de attityder en grupp förknippas med skapas gruppens identitet. I de flesta gruppformationer finns attityder som förknippas med, och skapar en identitet, för gruppen. Gruppens attityder är sedan vad som ligger bakom dess beteendenorner. Det är förväntningarna av vad gruppen står för som skapar gruppidentitet och tar uttryck i gruppens beteendenorner. Normerna definieras som de sätt att tänka och bete sig vilka är accepterade inom gruppen. Om man går emot gruppens normer, blir det svårt att bli accepterad i gruppen. (Jansson & Ljung, 2011:100)

Normerna inom en grupp ger gruppen gemensam identitet och är gruppens egna och omvärldens tankar och förväntningar på hur gruppmedlemmarna ska bete sig. Jansson och Ljung (2011) beskriver att normer för vad som anses vara önskvärt beteende snabbt utvecklas inom grupper. Även när nya grupper skapas lär man sig fort vilka beteendemönster som gäller, vi har utifrån tidigare erfarenheter ofta med oss i olika situationer en bild av hur man borde bete sig i olika situationer. Detta kan vara av intresse att ha i baktanke då man undersöker hur vi beter oss i sociala situationer med mobiltelefonen och vad som anses accepterat. Även telefonbeteende bör kunna anpassas till olika grupper efter olika normer. (Jansson & Ljung, 2011:104)

4.2 Social interaktion och mobiltelefonen

Då jag vill ta reda på vilka normer och attityder som finns då telefonen används i samband med social interaktion är studier som ger förkunskap om social interaktion i samband med mobiltelefoni av intresse.

Ling (2004) ställer frågan om mobiltelefonen har förändrat sättet människor kommunicerar. Han har i en studie undersökt telefonens påverkan på socialt liv och summerar initialt att vi utan tvekan bättre koordinerar våra sociala interaktioner, möten och hittar varandra lättare om man när som helst kan prata med varandra. Geser (2006) beskriver människan som en meddelande-individ; en individ som är ständigt kontaktbar. Ling förklarar att möjligheten att vara ständigt nåbar också formar sociala interaktioner i dem själva. Alltså inte bara sättet vi bestämmer våra möten, utan även vilka typer av träffar vi bokar in och hur vi beter oss under social interaktion. Ling (2004) kommer fram till att telefonen är mer än bara en teknisk uppfinning. Mobiltelefonen har grundligt påverkat närbarhet, tillgänglighet, säkerhet, koordination av aktivitet och utnyttjande av offentliga platser.

Telefonen kan också hämma den naturliga kontakt man kan få i nya möten, t ex i väntan på bussen, eftersom man i stället stänger in sig i en telefonbubbla. (Rollenhagen 2015; Ling 2004; Geser 2006)

Mobiltelefonen har förändrat social samvaro, när vi rörde oss i det offentliga rummet innan mobiltelefonen fanns mötte vi både kända och okända människor med vilka man kunde småprata lite, eller ta sällskap med. Detta sker även idag, men med en stor skillnad för den sociala samvaron då mobiltelefonen har öppnat upp för umgänge på distans. Många stänger in sig i en mobilbubbla, och en dialog mellan två individer kan plötsligt avbrytas av en tredje part som tränger sig på via en mobiltelefon. Telefonerna har tagit över en stor del av den naturliga sociala samvaron vi tidigare fått när vi rört oss i det offentliga rummet, medan vi nu ofta begränsas till vårt kontaktnät i mobilen. Telefonen kan å ena sidan vara en viktig del i att föra människor samman, att ge oss ett gemensamt språk och gemensamma normer. Å andra sidan ställs frågan om telefonen snarare bygger på individualisering och driver människor från varandra. Även om telefonen öppnar upp för stora möjligheter till interaktion på avstånd, där vi kan samordna och kommunicera vart vi än befinner oss, så kan även människor drivas ifrån varandra genom mobiltelefonen då man själv väljer det informationsflöde man tar del av. (Rollenhagen 2015; Ling 2004; Geser 2006)

Bengtsson & Johansson (2015:552) har med hjälp av enkätundersökning undersökt vad som anses som acceptabelt beteende i samband med användandet av digitala medier. För att genomföra undersökningen ställde de frågor om medieanvändares normer om vad man får göra i direkt interaktion med andra, och frågor om normer om acceptabla beteenden i indirekt interaktion med andra. Med fokus på mobilanvändning visade resultaten från undersökningen att hela 88 % tyckte det var helt eller delvis oacceptabelt att prata i telefon medan man åt middag med sin partner. 70% ansåg att det var helt eller delvis oacceptabelt att prata högt om sitt privatliv i telefonen så att andra hör. Dessa resultat, skriver Bengtsson & Johansson (2015:552) visar att svenskar ställer sig kritiska till beteenden kopplat till användandet av telefon i närhet av andra, samtidigt kan man se beteenden som dessa dagligen.

Rollenhagen (2015:29ff) har undersökt om man irriterar sig på andras mobilanvändning. Han kommer fram till att de allra flesta på något sätt stör sig på andras mobilvanor. Då handlar det främst om situationer som; de som pratar högt bland folk, när en sambo sitter med mobilen i tv-soffan, när man träffar vänner som bara håller på med mobiler, när man pratar med någon som tar upp telefonen mitt i samtalet eller på restaurang när folk håller på med telefonerna.

Det verkar ibland som att mobiltelefonen förändrar vår personlighet när man går in i sin egen mobilbubbla. Människor som är hövliga i andra sammanhang börjar plötsligt bete sig ohyfsat med mobilen i handen (Rollenhagen 2015:52)

4.3 Att leva med medier

Utvecklingen av digitala medier bidrar till stor del hur vi lever våra liv. Vardagslivet blir alltmer medialiserat då teknologin har gjort att vi i nutid har möjlighet att vara ständigt uppkopplade och tillgängliga. Forskning visar att svenskar idag spenderar en stor del av sin vakna tid uppkopplade mot internet (Fihndal, 2014; Bengtsson och Johansson 2015)

Att alltid vara anträffbar och flexibel, och att alltid ha koll på vad som pågår på mail, sociala medier, sms och nyheter kan skapa en stress som gör det svårt att koppla av. Många är idag online dygnet runt, vilket kan resultera i risken att vi aldrig får en paus för egna tankar och återhämtning. Mail, sms, sociala medier m.m kräver snabb respons och många upplever en digital stress, alltså stress över att alltid vara nåbar och uppdateringskyldig. (Rollenhagen 2012:63ff)

Medialiseringsbegreppet innebär sammanfattningsvis att medierna får en allt större och viktigare roll för hur vi lever våra liv (Bengtsson och Johansson 2015:551) Kent Asp (2011:40) definierar medialiseringsbegreppet som; media som agent för förändring i samhället. Sammanfattningsvis står medialisering för att medierna utgör en allt viktigare miljö för våra liv, särskilt med tanke på digitala medier och ny teknologi. (Bengtsson och Johansson 2015:551)

Rollenhagen (2015) menar på att det är viktigt att vi lär oss att leva med mobiltelefonen, precis som vi lärt oss att leva med till exempel tv-apparater. När tv-apparaten hade sin ingång i våra liv ansåg många att tv-tittande kunde göra människor passiva och dumma, att man rörde på sig mindre och konsumerade mycket skräp som resultat av tv-tittande. Nu ett halvt sekel senare är det förmodligen inte många som delar åsikten att vi blivit fördummade och passiva av tv:n, eller att tv-apparater är ett direkt hot mot folkhälsa. Även om vi spenderar en del tid framför TV:n, så brukas tv:n med måtta och livets andra aktiviteter rullar på som vanligt. Kan man då kanske jämföra tv:n med mobiltelefonen? Båda som medier vilka revolutionerat våra liv, och båda som skapat viss oro inför nya förändringar. När sedan erfarenheten visar att det inte är farligt och vi skapar nya vanor så sänks orosnivån. (Rollenhagen 2015:41ff; Hannertz 2011)

För att undersöka hur man bör vara för att leva med digitala medier har Bengtsson och Johansson (2015) utgått från SOM-undersökningen 2014, där de i sin forskning ställt två frågeställningar. Den första handlar om medieanvändares normer om vad som är okej att göra i direkt interaktion med andra, den andra frågeställningen ställer frågor om hur man bör bete sig i indirekt interaktion med andra. I denna studie kommer undersökningen på liknande sätt undersöka både hur man bör bete sig i ansikte-mot-ansikte interaktion, men även hur man bör hantera telefonen då man interagerar med andra på avstånd. Bengtsson och Johansson (2015:553) kommer i sin studie fram till att svenskarna verkar ha en kritisk syn på hur vi beter oss i samband med digitala medier. Trots att frågorna i undersökningen kretsar kring vanliga situationer som många upplever dagligen, så visar resultatet på att många av dessa beteenden, (som t ex att använda mobiltelefonen vid middagsbordet) anses ohövligt. Bengtsson och Johansson (2015:553) kommer även fram till att det generellt bedöms mer kritiskt i situationer där det handlar om direkt interaktion snarare än indirekt. Mest ohövligt räknas ett beteende där man använder mobilen då man äter middag med sin partner.

4.3.1 En fråga om ålder?

Tidigare forskning visar att nya medier och mediekulturer leder till nya värdestrukturer och föreställningar hos producenter och användare. Medieanvändning skapar nya sociala koder och principer (Gripsrud 2009; Bengtsson och Johansson 2015)

Enligt Bengtsson och Johanssons undersökning syns stora skillnader i hur digitalt mediebetende bedöms beroende på åldersskillnader. Hur man ser på vad som är acceptabelt och ohövlighets beteende i samband med användning av digitala medier är i stor utsträckning en fråga om ålder. Generellt visar sig yngre generationer mer accepterande till medieanvändning i de flesta situationer, medan äldre personer ställer sig mer kritiska. De yngre gör till skillnad från de äldre också stor skillnad på beteenden i direkt och indirekt interaktion. (Bengtsson och Johansson 2015:556) Det spridda åsikterna kopplas till om man har vuxit upp med mobiltelefonen eller inte. (Bengtsson och Johansson 2015:556; Rollenhagen 2015) Dessa förkunskaper är intressanta som bakgrund till denna studie både eftersom forskningen ligger till grund för den åldersgrupp undersökningen riktas mot, men också eftersom det kan skapa förståelse för varför man beter sig på ett visst sätt.

Rollenhagen (2015:27ff) håller med om att generationstillhörighet påverkar hur man använder mobiltelefonen och vilka attityder man har till användandet. Rollenhagen (2015:27) använder begreppen "mobilmföding" och "mobilmvandrare" när han drar paralleller till skillnader i attityd till mobilmvändning mellan olika generationer. Enligt Rollenhagen (2015:27) är mobilmfödingen medlem i den yngre generationen som växt upp med digitala medier och mobiltelefoni. Dessa personer har generellt en mer avslappnad attityd till användning av mobiltelefoner medan mobilmvandrarerna är lite mer kritisk till att använda telefonen, särskilt i närhet till andra. Mobilmvandrarerna tillhör den äldre generationen som har fått lära sig att använda mobiltelefoner i vuxen ålder. För mobilmfödingen är det lätt att förstå och ta sig runt i den mobila världen. Mobilmvandrarerna kan ibland ta längre tid på sig att förstå hur mobilen används, vilket gör att de ofta sätts i situationer där barnen blir lärare. Denna klyfta håller dock på att överbyggas då äldre får mer mobilmvana och de yngre mobilmfödingarna växer upp. Dock kan det fortfarande skapa problem generationer emellan p.g.a mobilmvana och hur man använder mobiltelefon. Exempelvis kan det vara svårt att bestämma möten, äldre vill ofta bestämma tid och plats, medan den yngre personen planerar mer spontant via telefonen. (Rollenhagen 2015:27f)

Bengtsson och Johansson (2015:556) tar upp tidigare forskning från Jensen m.fl (1993), deras forskning menar att generationstillhörighet är särskilt viktig för att förstå mediemoral. De menar att det inte är en fråga om ålder, utan en fråga om generation, vilket innebär att dagens unga generation kommer att behålla samma syn på hövlighet, även när de blir äldre. Bengtsson och Johansson (2015:556) tar även upp vad generationsforskaren Mannheim (1923) har kommit fram till. Han menar att generationer skapas och formas då individerna befinner sig mellan ca 15-25 år. Åldrar då man influeras av sin omgivning och sociohistoriska miljö. Medlemmar i samma generation delar gemensamma erfarenheter som kan leda till förändringar. De generationsskillnader Bengtsson och Johansson (2015) lägger fokus på i sin forskning är till viss del vad som ligger till grund för anledningen att jag valt att fokusera på åldergruppen 18-25 år. Enligt forskning verkar detta vara en viktig ålder då man influeras av omgivningen och skapar normer att leva efter som även i framtiden kommer att höra till den generationen. Genom att undersöka en yngre generation kan jag även förutspå vilka attityder som kommer att spegla framtidens syn på mobilmvändning.

5.0 Teori och begrepp

I detta kapitel följer teorier och begrepp som är relevanta för undersökningens syfte. Då jag undersöker mobilanvändning i sociala situationer ligger stort fokus i detta kapitel på teorier som innefattar social interaktion, normer och gruppdynamik. Utöver dessa teorier är det av intresse för studien att se till medieteorier som fokuserar på mediernas inverkan på social samvaro och sociala strukturer. Tillsammans hoppas jag att dessa teorier kan hjälpa mig komma fram till varför människor beter sig på ett visst sätt i interaktion med andra, samt förklara varför man har en viss åsikt till vilka beteenden som accepteras i samband med mobilanvändning.

5.1 Grupper och samspel

Eftersom syftet med studien är att undersöka accepterat beteende för hur vi använder mobiltelefon i social interaktion med andra är det viktigt att förtydliga betydelsen av grupper, grupp-beteende och samspel i grupp.

En grupp kan även definieras som ett antal personer som kommunicerar med varandra under en viss tid och är tillräckligt få för att varje person ska kunna kommunicera med de övriga direkt, alltså inte i andra hand. (Svedberg, 2012:15) Denna definition passar bra in på definitionen av den sortens grupper som ingår i de situationer denna undersökning fokuserar på. Fokus ligger alltså på situationer där man använder telefonen i en grupp där man är tillräckligt få för att alla ska kunna integrera med varandra.

Inom gruppen finns ett normsystem, eller uppförandekoder för hur gruppmedlemmarna ska bete sig. Samspelet mellan individerna i gruppen påverkar vilket grupp-klimat som skapas. Deltagarna påverkar varandra och gruppen i stort påverkar också deltagarna, man påverkas alltså av det gemensamma grupp-klimatet. Hur gruppen utvecklas beror till stor del på individernas intresse av att tillhöra gruppen, vilket ofta baseras på hur gruppen skapats. (Granér & Sjöstedt, 1991) Intressant är att se om olika grupper, med olika uppförandekoder och grupp-klimat påverkar om man accepterar olika telefon-beteende.

Grupper bildas och sluter samman för att tillsammans nå gemensamma intressen, behov och värden. Olika grupper beter sig och bildas på olika sätt. (Svedberg 2012:16) Om man ingår i olika sorters grupper där man beter sig på olika sätt så kan detta också göra att man använder telefonen på olika sätt i olika grupper. Därför kommer jag beskriva några vanliga former av grupper enligt den teori som beskrivs av Svedberg (2012).

Svedberg (2012:17) pratar om primärgrupper, vilka är varaktiga små grupper där individerna har nära personliga relationer, det kan exempelvis vara familjen eller de närmsta vännerna. I dessa grupper känner sig individerna nära och bekväma med varandra. Det finns ett utvecklat kods-system och normer att följa som är väl bekant för gruppmedlemmarna. Man vet hur man ska bete sig med de övriga. Svedberg beskriver i kontrast till primärgruppen: sekundärgruppen, där är individerna mer distanserade till varandra, det kan handla om t ex arbetskamrater. I en sekundärgrupp bildas gruppen på grund av gemensam målsättning eller likartad social position. I sekundärgruppen är det inte lika självklart vilka regler och normer som gäller, beroende på hur väl gruppen känner varandra kan det variera hur väl medveten man är om de gemensamma normer som gäller (Svedberg 2012:17) Det kan vara intressant att se till om det har någon påverkan på hur man använder telefonen om man befinner sig i en primärgrupp eller sekundärgrupp. Hemma med mamma kanske man har ett visst sätt att vara som styr telefonanvändningen jämfört med om man är t ex på jobbet.

Vidare beskrivs referensgrupper, vilka används som norm och regelverk för den egna identiteten. Det är alltså en grupp man strävar att efterlikna. Gruppen används i värderingen av egen eller andras position och status vilket för att en persons självuppfattning och hur man beter sig kan förklaras utifrån en strävan att tillhöra en viss referensgrupp. (Svedberg 2012:17) En strävan efter att ge en viss image eller vara på ett visst sätt skulle kunna påverka hur man använder telefonen i olika gruppsituationer.

Man pratar också om informella-och formella grupper. En informell grupp bildas spontant, det kan t ex vara en grupp som träffas och börjar umgås på en fest. Man söker sig till varandra spontant. En formell grupp däremot är bestämda grupper som t ex kollegor eller klasskamrater. Dessa typer av grupper har oftast bestämda regler och formellt ledarskap. (Svedberg 2012; Granér och Sjöstedt 1991) Det kan påverka attityden till mobilanvändning om man själv valt gruppen man interagerar med, då man valt att umgås skulle attityden till mobilanvändning kunna skilja sig mot om man "tvingats" ihop med sitt sällskap.

5.2 Normer och värderingar

För att undersöka vad som är accepterat beteende i samband med mobilanvändning är det viktigt att förstå vad som menas med normer och hur vårt beteende styrs av de normer vi följer. Nationalencyklopedin (2015) definierar normer som; regler för accepterat beteende för att uppnå värden som en social grupp håller för viktiga. Granér och Sjöstedt (1991) beskriver normer som ett informellt regelverk, vilket styr beteendet inom grupper. Normerna växer fram genom beteenden som utvecklas i grupper och styr vad som är accepterat beteende i en viss situation (Granér och Sjöstedt 1991)

Normer kan beskrivas som allmänt delade regler, eller förväntat beteende inom en grupp. Sammanfattningsvis kan normer ses som ett mönster för hur individer ska vara och bete sig mot varandra, normer är ett viktigt begrepp i studien om hur vi ska förhålla oss till medier i sociala sammanhang. Människan styrs av inlärd normer, i integrationen mellan människor skapas beteendemönster för hur vi bör vara mot varandra. I dagens samhälle där vi lever med media, och då särskilt mobiltelefonen tätt inpå, och som en del av vårt sociala samspel, följer också normer för hur vi bör förhålla oss till mobiltelefon i samband med social integration. Sociala normer skiljer sig från varandra i olika grupper, särskilt mellan olika kulturer och geografiska avstånd. (Jansson & Ljung, 2011)

Samspelet mellan individer är knutna till de förväntningar och föreställningar vi har på hur man själv och andra bör bete sig. För att interaktion mellan människor ska lyckas krävs att man kommunicerar i enlighet med normer för att på så sätt uppnå ett visst samförstånd. Ömsesidig förståelse är en grundläggande faktor i socialt samspel. (Engdahl & Larsson, 2011:103)

5.3 Social interaktion och samspel i sociala situationer

Socialt samspel kan beskrivas som den information och mening vilken utbyts mellan individer både verbalt, men också via icke-verbala kommunikation, exempelvis kroppsspråk, gester, mimik och röstläge. (Giddens 2003: Engdahl & Larsson 2011) Enligt Goffman (2004:23) är definitionen av interaktion; individernas inflytande på varandras handlingar och hur individernas beteende påverkas när de befinner sig i varandras närvaro.

Man kan tolka och få förståelse för ett samtal eller en interaktion från mer än verbala uttryck genom att man har kännedom om den sociala kontexten. Denna teori bygger på att det finns en gemensam förståelse mellan individerna som möts. (Giddens 2003: Engdahl & Larsson 2011) Även Goffman (2004) är inne på samma spår i den dramaturgiska modell som bland annat presenteras i *Jaget och maskerna*. För att få djupare förståelse i hur människan beter sig i socialt samspel har jag valt att använda mig av teorier från Erving Goffman (2004) som fokuserar på detta. Samt teorin om symbolisk interaktion som beskrivs av Engdahl & Larsson (2011).

5.3.1 symbolisk interaktion

Kommunikation behöver inte bara innebära att reagera på varandra, utan även att förstå varandra, då krävs att man lägger samma förståelse i varandras ord, uttryck och gester. Gester som tolkas på samma sätt kan utgöra grunden för att förstå varandra och skapa samhällen. I symbolisk interaktion tolkar man den andra individens gester och handlingar och agerar därefter.

Den symboliska interaktionen har tre steg.

- 1 – En individ gör en gest som symboliserar vad denne vill.
- 2 – En annan individ uppvisar tolkning av gesten och ger den på så sätt mening
- 3 – Fullbordandet av en social handling som initierades av den första personens gest.

Engdahl & Larsson (2012:104) citerar Mead och Blumer som menar att allt socialt samspel fungerar enligt denna teori och att den därför utgör samhällslivets grundläggande mekanism. Teorin innebär att mening och samförstånd inte är något som finns på förhand, istället kan socialt samspel betraktas som en formativ process. Vilket innebär att betydelsen av ord och gester omformas och formas under samspelet. Detta gör att gesters meningsinnehåll kan se olika ut mellan olika grupper, generationer och situationer.(Engdahl & Larsson, 2011:105)

Att interaktionen är formativ hindrar dock inte människor från att minnas liknande situationer från tidigare och agera enligt förväntningar och antaganden om vilka regler som gäller och hur saker ska tolkas. Så länge interaktionen löper enligt människors förväntningar fungerar det sociala samspelet smärtfritt. Vanligtvis är detta fallet och man vänjer sig vid olika uttryck, ord och handlingar. Bakgrundsförväntningar tas för givet. När någon bryter förväntningarna eller man hamnar i främmande miljöer blir det tydligt hur viktiga de gemensamma förväntningarna är för att samspelet ska fungera. Vanliga samtal är styrda av regler och dessa måste följas för att inte den andra personen ska tro att man skämtar, bli osäker, frustrerad eller arg. Det behöver inte vara några stora övertramp för att samspelet ska sättas ur spel. (Engdahl & Larsson, 2011:106f)

För personer som inte känner till gemensamma reglerna, eller normer, finns en uppenbar stor risk för misstag. I värsta fall kan man förknippas så starkt med ett misstag att det följer en efteråt. Goffman (2004) formulerar en liknande teori där han definierar en sådan situation som stigmatisering, vilket innebär att andra individer förknippar en individs personlighet med det misstag denne gjort. Det handlar enligt Goffman (2004) ofta om ett brott mot en lag eller regel, men kan också härstamma i brott mot moraliska riktlinjer eller normer (Goffman 2004: 12f) För att undvika stigmatisering måste man enligt Goffman utveckla social taktkänsla, vilket innebär att man anpassar sitt beteende till de sociala regler som finns i situationen.

5.3.2 Goffmans dramaturgiska teori

Goffman (2004) använder sig av uttryck från teaterscenen i sina teorier där han tar upp hur individer agerar och reagerar med varandra. Hans teorier om socialt samspel kan underlätta förståelse för varför vi agerar på vissa sätt när vi använder telefonen i sociala situationer. Goffman (2004) jämför människor som möts med hur skådespelare möter sin publik och menar att man vill göra intryck och styra den bild man projicerar av sig själv, vad Goffman (2004) benämner som ”jaget”. Enligt Goffman (2003:23f) agerar människan alltid som aktör och publik i relation till varandra. Även Svedberg benämner vikten av att anpassa sig till den sociala situationen när han citerar Freud som pratar om *det omedvetna*, han menar att detta uttryck innefattar att människan i egenskap av samhällsvarelser inte får lov att uttrycka oss fritt utan måste anpassa oss till ett socialt acceptabelt sätt att vara. Vi måste alltså styra vårt beteende i olika sociala situationer för att passa in i de koder som finns att följa. Svedberg (2012:58) Det är intressant att se om vårt mobilbeteende styrs av olika sociala situationer.

Front stage – back stage

Goffman (2004) beskriver att miljön spelar in för hur en individ agerar, alltså vart tar situationen plats och hur ser omgivningen ut. Goffmans (2004) delar in sociala händelser i ”front-stage” och ”back-stage” situationer. Front-stage beskrivs som de möten och situationer där personer är medvetna om att man framträder inför andra, och därför beter sig mer formellt. Man befinner sig på scen och måste framställa sig på ett visst sätt. För en person i en front-stage situation är det viktigt att överföra den bild av sig själv man önskar att andra ska få. Goffman (2004:13) menar att vi då styr vårt beteende och framhäver vissa aspekter av en personlighet samt döljer andra som inte passar in på det intryck man vill ge.

I back-stage situationer finns det färre ramar på hur man ska bete sig. Nu är man bakom scen och kan här bete sig mer avslappnat, gå ur sin roll, och med större frihet att uttrycka sådant som man inte skulle kunna göra offentligt i den formella rollen. Till exempel måste en receptionist i sin yrkesroll bete sig på ett trevligt sätt mot sina kunder, medan hen kanske visar irritation på kafferasten. När man befinner sig i det bakre regionerna håller man saker och ting dolda för individer i de främre regionerna. (Goffman 2004:97ff)

Enligt Goffman (2004:97f) förekommer front stage och back stage situationer överallt i samhället, Goffman syftar då till hur vi förhåller oss i olika sociala situationer. Goffman använder dessa definitioner för att kunna beskriva varför människor i vissa situationer beter sig behärskat, medan man i andra kan bete sig okontrollerat.

Roller, intryck och uttryck

I vardagslivet umgås vi med andra människor i flera olika situationer. Det kan vara på jobbet, i hemmet, på stan osv. Alla de situationer då vi möter andra måste definieras för att vi ska veta hur vi ska agera, denna definition klagörs när individer möts, man gör då klart för varandra vem man är i situationen. (Goffman, 2004)

Goffman (2004:11ff) beskriver att vi i vardagslivet är i nästan konstant samspel med andra. Att individer i mötet med varandra söker upplysningar om varandra för att kunna definiera situationen och göra det möjligt att på förhand veta vad man kan förvänta sig av varandra.

Begreppet ”roller” har stor betydelse i Goffmans (2004) teori, han pratar om rollen vi framställer inför andra och beskriver att när en individ spelar en roll förutsätter denne att observatörerna tar det skapade intrycket på allvar. Goffman (2004:25) kopplar detta till uppfattningen att individen ”spelar sitt spel” till förmån för andra. Hur rollen framställs är viktigt för hur individen uppfattas. Vi anstränger oss alltså för att de individer vi möter ska få det intryck vi önskar. I samband med att vi projicerar en roll inför vår ”publik” i interaktionen med andra dyker frågor upp som exempelvis vilka förväntningar som finns på den roll en person visar, och klarar personen av att leva upp till förväntningarna?

Publiken

Goffman (2004) fokuserar i sina teorier även på ”publiken” alltså de som lyssnar eller berörs av den agerandes handlingar. Vilken respons publiken ger spelar roll i samspelet mellan aktör och publik.

I mötet med andra människor, eller publiken, menar Goffman (2004:49ff) att vi lägger energi både på att framställa vår roll på ett trovärdigt sätt, men vi tar också hänsyn till publiken i hur vi väljer att uttrycka oss. Man tar på sig olika sociala roller beroende på vem det är man interagerar med. Den agerande individen vill inte generera varken sig själv eller sin publik, det behöver inte innebära att individen helt förändrar personligheten, men man framhäver eller undviker olika delar av sig själv beroende på olika sociala situationer och sammanhang. Man undviker därför att prata om sådant som kan vara känsligt eller pinsamt för det sällskap vi samspekar med. Goffman (2004:49ff) menar att en del av sättet vi bör bete oss på i sociala situationer, alltså våra normer, innebär att undvika de delar av beteende som kan få någon annan att känna sig obekvämt eller bli generad. I vårt sociala spel med andra finns med andra ord moraliska krav som vi bör följa. (Goffman 2004:49ff)

Team

Ett team är de personer runt omkring som stöder en åsikt, eller ett agerande. Goffman (2004) beskriver att vårt sociala spel är beroende av tillit till de individer med vilka vi ingår sociala relationer. Vi litar på att andra människor kommer att följa de normer som finns uttalat i det sociala livet. Båda sidor har förväntningar på hur vi ska bete oss mot varandra, vi litar på att människor runt omkring oss följer samma förväntningar och kan därför ingå i sociala relationer. (Goffman 2004)

5.4 Mediernas påverkan på sociala relationer.

För att förstå våra beteenden vad gäller mobilanvändning, är det av intresse att se till teori som visar hur medier har förmågan att påverka sociala relationer. Sociologen Erik Hannertz kommer fram till att medieanvändning både sammanför och har förmågan att skapa irritation mellan individer.

Hannertz (2011:46ff) Beskriver att medieteknologins intrång i kulturer och samhällen har en stor del att göra med dess kapacitet att förändra kulturell form, språk och mänskligt tänkande. Medierna har på många nivåer förmågan att påverka sociala relationer och meningsflödet mellan människor (Hannertz 2011:46)

Hannertz (2011) har utvecklat en teori för just hur medierna påverkar sociala relationer, denna teori bör även kunna appliceras på hur människor förhåller sig till mobiltelefoner i sociala spel, vilket är anledningen att jag här granskar den närmre. Nedan följer två former på hur medierna kan påverka sociala relationer enligt Hannertz (2011) teori.

Den första formen för påverkan kallar Hannertz (2011:46) för ”medvaro”. Medvaro innebär att medierna fungerar som en sammanförare av individer som inte fysiskt befinner sig på samma plats. Genom mediet får man känslan av att vara med om samma sak tillsammans även om man inte befinner sig i närheten av varandra. Medvaro kännetecknas av vad som skulle kunna beskrivas axel-mot-axel relation istället för ansikte-mot-ansikte relationer. Men detta menas att uppmärksamheten riktas mot samma håll, och båda parter vet om det, vilket skapar en samvaro och delaktighet trots att man inte riktar uppmärksamhet mot varandra. Ett exempel på medvaro kan t ex vara om man tillhör en grupp där man vet att de andra medlemmarna t ex följer ett tv-program och är medvetna om innehållet, att veta detta stärker medvetandet om att tillhöra en grupp som alla följer tv-programmet. I denna undersökning kan attityder till hur man använder telefonen t ex vid gruppkonversationer påverkas av medvaro, kanske kan en känsla av medvaro styra hur man beter sig i situationer där man på håll interagerar med andra. (Hannertz 2011:46)

Nästa form för påverkan kallar Hannertz (2011:46) för ”simultansyssleriet”, vilket kan jämföras med begreppet ”multi.tasking”. Enligt Hannertz teori innebär det att man, samtidigt som man befinner sig i en face-to-facerelation med en annan individ, så håller man på med något annat genom ett medium. Hannertz diskuterar hur bra människor klarar av det, och hur det uppfattas. Han menar att visst simultansyssleri är mer accepterat än annat, t ex pratar han om att användandet av mobiltelefon när man kör bil ofta anses oacceptabelt, medan det är okej att lyssna på radio i bilen. På samma sätt jämför han att det ibland anses irriterande att prata med någon som har uppmärksamheten t ex i en mobiltelefon, samtidigt som han menar att man ofta umgås framför t ex. tv:n, vilket då istället skapar gemenskap. (Hannertz 2011:46) Simultansyssleri verkar vara en relevant teori för hur vi använder våra mobiltelefoner, ofta i sällskap med andra. Mobiltelefonanvändande kan säkerligen konkurrera med face-to-face relationer enligt teorin, men mobilanvändning i sällskap med andra skulle också kunna skapa gemenskap enligt Hannertz jämförelse med tv-tittande. Det kan vara intressant att se om det finns positiva sidor av simultansyssleri även när det kommer till mobilanvändning. (Hannertz 2011:47)

5.5 Telefonen i social interaktion

En utgångspunkt i min studie är hämtad från Hans Gesers forskning och teorier kring mobiltelefonens påverkan på människors samspel.

Geser (2006:2) menar att telefonen verkar för att sammanföra individer med en mindre och närmre social värld, koncentrerad runt små individuella sociala nätverk vilka är omedvetna om ett större samhälle som man omges av. Telefonen har lett till en ökning av primära sociala bindningar, telefonanvändning gör att man håller sig till mer begränsade, förutsägbara och självkontrollerande sociala relationer. Mobiltelefonen kan enligt Geser (2006) avgränsa människor från nya möten i dess omgivning. Han menar alltså att telefonen begränsar oss till vår egen lilla värld och avgränsar oss från att vara öppna för nya personliga möten

Geser (2006) tar även upp att vi inte längre behöver planera möten långt i förväg, utan har möjligheten att arrangera om och planera i sista sekunden. Beroende på kortsiktiga förändringar av omständigheter, möjligheter, behov och humör menar Geser (2006) att en ny informell social integration skapas. I sin tur leder detta till att man när som helst kan bli avbruten eftersom mobiltelefonen prioriteras i många sammanhang.

En tredje kategori handlar om meddelande-individer. Geser (2006) beskriver att man idag kan nå en person direkt, till skillnad mot förr när fasta telefoner gjorde att man måste ta sig någonstans för att nå en person. Geser (2006) beskriver människan som en meddelande-individ, en egen institution, som alltid är tillgänglig då man bär telefonen med sig. Gesers (2006) teori om mobilanvändning pekar på att mobiltelefonen skapar ett krav på individer att vara tillgänglig konstant

I ett fjärde perspektiv pratar Geser (2006) om att mobiltelefonen kan försätta en person i en åskådarrull. Geser (2006) beskriver att vi med telefonen t ex. kan signalera till andra att vi inte är tillgängliga för kontakt. Geser (2004:24) pratar om rollen ”bystander”, vilket innebär personerna runt omkring en person som visar att denne är upptagen med mobiltelefonen. En pågående social interaktion kan brytas då någon tar upp och engagerar sig i sin mobiltelefon, för att därmed göra sitt sällskap till ”bystander”.

5.6 Sammanfattning

Teorierna i detta kapitel indikerar att man som individ beter sig olika i olika situationer och i olika grupper. I en grupp påverkas man av gruppklimatet, alltså både av gruppen som helhet och dess medlemmar. Grupper styrs av regelverk och normer som bestämmer vad som är accepterat och "rätt" beteende. Om man avviker från detta beteende kan man stigmatiseras, eller hamna i en så kallad "dom-grupp". Man kan bli stämplad för en längre tid och definierad utifrån det beteende som avviker från normen. Flera teorier pekar på att man måste anpassa sitt beteende för att passa in i olika sociala situationer. Vi intar då olika roller där vi, beroende på situation, framhäver vissa egenskaper och tillbakahåller andra. Dessa teorier pekar mot att även hur vi förhåller oss till mobiltelefonen måste anpassas mot olika situationer. Intressant att se är om vi använder våra telefoner olika i olika situationer, och även beroende på vilken grupp vi befinner oss i (enligt teorierna.)

Vidare indikerar medieteorier att våra normer och värderingar är föränderliga och utvecklas i takt med nya medier. Nya medier gör att vi måste anpassa våra sätt att leva med medierna. I samvaron med mobiltelefoner indikerar teorier på att vi ibland kan distansera oss från den "fysiska världen" och stänga ute omgivningen, vilket i sin tur leder till att telefonen kan påverka social interaktion på det sätt att samtal avbryts eller begränsas till förmån för telefonen. Teorierna kan dock även visa motsatt effekt, kanske kan telefonen även användas som en sammanförare för att skapa gemenskap? Det är intressant att se om det stämmer att vi skärmar bort med telefonen och hur det i så fall påverkar socialt samspel, eller om vi snarare förs närmre med telefonerna i våra sociala liv.

6.0 Metod

I detta kapitel följer en metoddiskussion som innefattar en inledande beskrivning av metodvalet, följt av en djupare beskrivning av de metoder som tillämpas i studien. Därefter går jag igenom det tillvägagångssätt på hur metoden används i denna studie. Avslutande följer en utvärdering och diskussion kring hur väl metoden kunde användas för studiens syfte samt vissa problem att överväga i kommande studier.

6.1 Metodval

För att undersöka studiens syfte och komma fram till vilka sociala normer som finns hos unga svenskar när man använder sin mobiltelefon hade ett antal olika metoder kunnat appliceras.

För studien övervägdes en kvantitativ forskningsmetod i form av en enkätundersökning, liknande den som utförts av Bengtsson och Johansson (2015), Nackdelen med en kvantitativ undersökning när syftet är att undersöka människors normer och attityder är dock att det kan vara svårt att verkligen förstå hur människor tänker, och framför allt varför. Kvantitativa metoder visar en statisk syn på socialt liv, oberoende på individernas liv. Kvantitativa metoder har svårigheter att skapa förståelse för individers djupare föreställningar, värderingar och känslor (Bryman 2012:168) För denna undersökningens syfte hade det varit problematiskt att använda en kvantitativ metod då jag söker en djupare förståelse för både hur man känner och vilka åsikter man har i olika situationer. Det skulle vara svårt att skapa förståelse för studiens forskningsfrågor utan ett samtal och personligt möte där de undersökta får chansen att utveckla och förklara sina åsikter. Jag valde därför bort en kvantitativ undersökning och valde att fokusera på kvalitativa metoder.

6.2 Kvalitativ metod

I kvalitativ forskning ligger tyngdpunkten i att förstå den sociala världen genom att undersöka tolkningen av den världen utifrån dess deltagare. Ett synsätt menar också att sociala tendenser är resultatet av interaktion mellan individer, snarare än fenomen som är separerade från de inblandade (Bryman 2012:380) För att undersöka människors åsikter och attityder till telefonanvändning ansåg jag att det är nödvändigt att samtala med dessa personer, jag vill inte bara undersöka vad som anses accepterat, utan även varför, vilka tankar som ligger bakom, och om det skiljer sig mellan olika scenarion. Därför är en kvalitativ forskningsmetod passande. Kvalitativa studier är i jämförelse med kvantitativa mer inriktade på tolkningar. En underliggande premis vid kvalitativ forskning är ofta att fokus ligger på människor och deras sociala värld. En viktig del är att man i kvalitativa studier försöker se världen utifrån de individer som undersöks. Man menar att ansikte-mot-ansikte interaktioner är nödvändigt för att förstå en annan människas känslor och tankar, och för att få kunskap om det sociala samhället måste man ta del av andra människors känslor och tankar (Bryman 2012:399) Detta är viktiga poänger att ha i åtanke för denna undersökning där målet är att utreda människors tankar och attityder. För att kunna skapa förståelse för hur människor tänker krävs det en personlig interaktion.

6.3 Fokusgrupper

För denna studie har jag valt att arbeta med fokusgrupper som kvalitativ forskningsmetod. Att intervjua i fokusgrupper innebär att man intervjuar flera personer samtidigt om en viss frågeställning eller tema. Man är i en fokusgrupp intresserad av samspelet i gruppen och hur människor reagerar på varandras åsikter. En individ kan t. ex uttrycka sig på ett visst sätt i en fokusgrupp, men då man hör de andra i gruppen kan svaret utvecklas och modifieras. Personer i fokusgrupper kan även hålla med eller ta avstånd till åsikter de inte annars hade tänkt på. Fokusgrupper kan därför vara en bra metod om man vill ha fram många olika åsikter i en viss fråga (Bryman, 2011:446f) Att fokusgrupper valts till denna undersökning beror till stor del på att syftet är att undersöka accepterat beteende i grupp. Hur man fungerar och betar sig med andra är därför intressant för resultatet och jag hoppas att man kommer fram till fler och mer utvecklade åsikter i en situation där man befinner sig i diskussion med andra individer. Jag tror även att man, som Bryman (2011) betonar, synliggör tankar som inte hade framkommit i en enskild intervju. Detta eftersom att fokusgruppsmedlemmarna tillsammans utvecklar sina tankar.

För att få insikt i deltagarnas åsikter och känslor inför forskningsfrågorna utformar forskaren en förhållandevis ostrukturerad situation, detta så att deltagarnas åsikter och synsätt ska kunna komma till uttryck. (Bryman, 2011:447) Moderatören (personen som leder intervjun) ska leda intervjun utan att vara allt för styrande. Fokusgruppsintervjuer karaktäriseras av en intervjustil utan direktiv där det viktigaste är att få fram en rik samling synpunkter för det som är i fokus för gruppen (Kvale & Brinkmann 2011:166) I denna forskningsstudie strävar jag efter att deltagarnas diskussioner ska leda fram till de svar jag söker, intervjuerna kommer därför att innehålla minimalt med frågor och snarare guida in deltagarna på rätt spår i diskussionen som sedan får flöda relativt obegränsat. Förhoppningsvis kommer det att leda till intressanta synpunkter utöver intervjuguiden med idéer och åsikter som annars varit okända för mig.

6.4 Förberedelser

Innan jag kan genomföra fokusgruppsintervjuerna behöver jag gå igenom vissa förberedande steg. Nedan följer hur jag kommit fram till bland annat antal grupper, storlek på grupperna, urval och bearbetning av intervjuguiden. ”

6.4.1 Antal grupper

Inledande behövde jag bestämma mig för hur många grupper jag skulle arbeta med. Det är uppenbart att en grupp inte räcker till då möjligheten finns att svaren är specifika för just den gruppen. Självklart är tid och resurser faktorer att räkna in. När moderatören når en punkt där hen kan börja förutsäga vad nästa grupp kommer att säga och tycka, då finns det förmodligen tillräckligt med grupper. (Bryman, 2012:505) Dessa faktorer, vilka Bryman poängterar, har legat till grund för det antal fokusgrupper jag har arbetat med. Jag räknar med att varje fokusgrupp kommer att ta ca 1,5 – 2 timmar och att materialet kommer ta minst en arbetsdag per grupp att transkribera. I tidsplaneringen är en vecka avsatt för fokusgrupper och transkribering vilket gör att jag inte kommer att ha tid med fler än 3-4 fokusgrupper inom den tidsram som är satt för studien.

Jag planerade inledningsvis för tre grupper, med möjlighet att hålla ytterligare en fjärde grupp om det saknas mättnad i empirin. Jag hade i åtanke att för många grupper hade kunnat påverka tidsplaneringen negativt och resultatet kunde istället bli lidande på grund av tidsbrist. Bryman (2012:505) skriver att tidigare studier visat att det ideala antalet fokusgrupper för en studie verkar vara någonstans mellan 8-15. Jag kommer att ha i åtanke att mina färre grupper kan påverka mättnaden i resultatet.

6.4.2 Gruppstorlek

När antal grupper bestämts behövde jag också diskutera storlek på grupperna. Bryman (2012:507) citerar Morgan (1998) som säger att mindre grupper är att föredra när deltagarna troligtvis har mycket att säga om ämnet, vilket de ofta har om de själva är inblandade i ämnet eller om det rör dem känslomässigt. Då ämnet för undersökningen är relevant för deltagarna, det kräver ingen hög kunskap och handlar inte om några känsliga ämnen, så räknar jag med att de kommer att ha mycket att säga. Tidigare studier visar att grupper mellan 3-5 deltagare är de som går smidigast. I mindre grupper tar alla deltagare mer plats, och fler olikheter i åsikter verkar visa sig. Det kan t ex bero på att det inte är en person som dominerar (Bryman 2012:507) Baserat på detta valde jag att hålla mina fokusgrupper till ett mindre antal deltagare, ca 3-5 personer i varje grupp var målet. Jag hoppas på att diskussionen kommer flöda smidigare i en mindre grupp och att det öppnar upp för mer intima fokusgrupper där varje deltagare får chans att ta plats i diskussionen, och att därmed fler åsikter får utrymme att uttryckas.

6.4.3 Urval

Det gäller att söka fram en ändamålsenlig grupp utifrån det fenomen som studeras. Vilket innebär att man, med fokusgrupper som kvalitativ forskningsmetod, inte strävar efter ett slumpmässigt urval eller representativitet för en population. (Ekström & Larsson 2013:61) För denna undersökning riktar jag mig mot unga svenskar i åldrarna ca 18-25 år, denna åldersgrupp är satt utifrån tidigare forskning och studiens syfte (se avgränsningar) För att vara med i studien måste man även äga och använda en smartphone.

För undersökningen har jag använt mig av icke-slumpmässigt urval i form av snöbollsurval, en urvalsmetod som benämns passande för fokusgrupper av bland annat Bryman (2012:510) Ett snöbollsurval är en teknik där de personer man får tag i, hjälper till att hitta fler personer, som i sin tur kan hitta fler. En risk med snöbollsurvalet är att personerna kommer från en särskild del av en redan begränsad population, det gäller därför att på alla sätt försöka jämföra urvalet med populationen sett till de egenskaper som är kända. (Esaiasson et.al 2012:190) För att få ett rikt resultat strävar jag efter att få spridning i egenskaper hos urvalet, jag kommer därför att vända mig till personer från olika typer av grupper i mitt eget kontaktnät. Eftersom jag utgår från mitt eget kontaktnät i urvalsmetoden finns dock en risk att grupperna kommer se relativt homogena ut.

Jag strävade även efter att inte ha någon nära relation till deltagarna i fokusgrupperna då detta skulle kunna påverka svaren. I den första gruppen vände jag mig till studenter på universitetsnivå i spridda åldrar. I den andra gruppen ville jag sätta ihop en grupp med personer som inte studerar, jag kontaktade en gammal vän som arbetar och bad henne höra av sig till vänner och kollegor. Då dessa två grupper bestod av personer i åldrarna 23-26, ville jag även nå en grupp med yngre deltagare, jag fokuserade då på ålder och hörde av mig till en 19-årig sommarjobbare på mitt jobb och bad henne kontakta några av sina vänner för en tredje grupp. Då den andra gruppen slumpmässigt bestod av endast kvinnor ville jag att, om det blev en fjärde grupp, skulle den bestå av män, jag kontaktade därför min yngre bror och bad honom höra av sig till sina vänner.

En annan fråga att ställa sig när man sätter ihop grupperna är om man ska använda personer som inte känner varandra, eller personer i sina naturliga grupper. Vissa forskare föredrar att inte använda personer som känner varandra då tidigare interaktionsvanor och roller kan påverka diskussionen. Medan andra forskare menar att det kan vara positivt att utnyttja grupper som känner varandra med anledningen att man som forskare vill att samtalet flödar så naturligt som möjligt. En annan fördel är att det är enklare att få deltagare att delta i en grupp där de känner varandra. (Bryman 2012:510) För denna undersökning lämpade sig användningen av naturliga grupper, både eftersom att jag tror att samtalet, enligt teorin ovan, flödar bättre i en grupp där deltagarna känner sig bekväma med varandra. Men också av den anledningen att det visade sig vara svårt att få deltagare att ställa upp då de inte kände någon annan. Med snöbollsurval som metod för att bilda grupperna föll det sin också naturligt att personerna inom grupperna kände varandra.

6.4.4 Intervjuguide

I mina fokusgrupper har jag valt att arbeta med en semistrukturerad struktur där jag har delat upp intervjuerna i ett antal scenarion att diskutera kring. Fokusgruppen bör inte vara ledande eller strukturerad. Även om man väljer att strukturera upp intervjuerna i fler guidefrågor, ställs dessa som generella frågor designade för att öppna för diskussion i grupperna. (Bryman 2012:508)

Jag har valt en något mer strukturerad form av fokusgrupp av flera skäl; dels eftersom jag är oerfaren som moderator och med en mer strukturerad intervjuguide försäkras jag mig att de frågeställningar jag intresserar mig för kommer upp till diskussion, men också eftersom jag anser att studiens syfte kräver en något mer strukturerad form av fokusgrupp för att deltagarna ska ledas in på samtliga frågeställningar som är relevanta och viktiga. Dock är det som Bryman (2012:511) påpekar bra om frågorna är öppna och generella, jag har därför lagt fokus på att inte ställa direkta frågor utan snarare ge olika situationer att diskutera kring.

Jag valde att först observera olika sociala platser, för att se hur telefonen användes i olika situationer. Med bakgrund i observationer och studiens frågeställningar valde jag därefter ut vanliga scenarion på olika platser att diskutera kring i fokusgrupperna. Min idé var att deltagarna förhoppningsvis skulle känna igen sig och uttrycka olika åsikter kring vad de anser är accepterat beteende för hur man använder telefonen i de olika situationerna.

Intervjuguiden är uppdelad i tre teman baserade på frågeställningarna. I första delen diskuteras hur man använder telefonen, i andra delen vad som anses vara accepterat telefonbeteende i sällskap med andra, och i tredje delen ligger fokus på vad som anses vara accepterat beteende i interaktion via telefonen. Nedan följer en kortfattad beskrivning på upplägget av fokusgrupperna, fullständig intervjuguide finns att hitta under bilaga 1.

I första frågeställningen vill jag få igång diskussionen och öppna upp tankar kring hur, var och när man av olika anledningar använder sin telefon. Jag tror att det kan vara viktigt att skapa en inledande diskussion kring hur deltagarna själva använder sina telefoner eftersom att det förmodligen påverkar attityder till vad man anser vara accepterat mobilbeteende. För att inleda diskussionen visades ett bildkollage på olika situationer där telefonen används.

I nästa tema fokuseras diskussionen kring vad som anses accepterat telefonbeteende i situationer där man umgås med andra. Jag har då valt ut ett antal olika scenarion att inspirera deltagarna med, dessa visas i form av bilder eller videoklipp som jag har förberett innan intervjuerna (se fullständig beskrivning i intervjuguide Bilaga 1). Dessa bilder och videoklipp kommer att visas via en presentation som jag har satt ihop i moviemaker.

Tema två är separerat i två delar, första delen behandlar situationer där gruppen består av tre eller fler individer. Andra delen av tema två består av situationer där gruppen består av två personer. Genom att visa videoklipp både från större och mindre grupper hoppas jag på att komma fram till om storleken på gruppen har någon betydelse. Jag har även varit noga med att välja olika miljöer för att fastställa om miljön har någon påverkan.

I tredje temat fokuseras diskussionen kring accepterat beteende vad gäller interaktion via telefonen. Det kan då handla om telefonsamtal, sms, eller olika applikationer som messenger, viber och whatsapp.

Min fokus har varit att skapa en så öppen vinkel som möjligt till mina frågeställningar. Att gå in med generella och öppna frågor är vanlig i fokusgrupper. Det låter moderatören styra samtalet genom att peka på forskningsfrågorna och försäkra sig om kompatibilitet mellan de olika grupperna. Samtidigt som det ger deltagarna möjlighet att belysa åsikter och poänger som de anser viktiga. Man bör undvika ledande frågor som kan påverka de svar man får. (Bryman, 2012:512)

Samtliga scener som spelas upp hålls så neutrala som möjligt, ingen visar några utstickande känslor. Detta för att inte lägga några värderingar i det beteende som syns eller detta för att påverka åsikterna i fokusgrupperna. Tanken är endast att skapa diskussion och på djupet förstå vilka åsikter deltagarna i grupperna har och hur de ställer sig till situationerna. I intervjuguiden syns ett antal följdfrågor till de olika scenerna, dessa kan komma att användas för att leda diskussionen på rätt spår, men min förhoppning är att deltagarna ändå kommer att ha mycket att säga genom spontana reaktioner till de olika situationerna och att följdfrågor eventuellt inte kommer att krävas.

6.5 Genomförande

Efter förarbetet med intervjuguiden och presentationen färdigställdes och jag fått ihop tre fokusgrupper där deltagarna gått med på att träffas under satt datum och tid var det dags att genomföra undersökningen.

6.5.1 Miljö

Det är viktigt att iscensätta intervjun så att deltagarna uppmuntras till att uttrycka sig fritt. Miljön har betydelse eftersom man i en miljö där den intervjuade känner sig bekväm, öppnar upp för att lättare få igång en diskussion (Kvale & Brinkmann 2011:144; Esaiasson et.al 2012:267) För att skapa en så bekväm atmosfär som möjligt, där deltagarna kunde känna sig fria att uttrycka sina åsikter har jag haft fokusgrupperna i olika miljöer. Den första fokusgruppsintervjun, studentgruppen, hölls på Göteborgs universitet. Nästa intervju innefattade personer som kände varandra från arbetet, denna fokusgrupp hölls på deras kontor efter stängning. Den sista gruppen bestående av personer som kände varandra sedan tidigare utanför arbete och skola hölls i hemmiljö.

6.5.2 Fokusgruppsintervjuerna

Inledande presenterades agendan för deltagarna. Jag gav en kort sammanfattning av vad studien handlar om och vilken roll deltagarna i gruppen spelar. Det rekommenderas att man inleder fokusgruppen med en introduktion där man tackar deltagarna för att de kommit, presenterar sig och presenterar målen för forskningen lite kortfattat. Jag var noga med att i presentationen av studien förklara att det är bra om deltagarna försöker att inte avbryta varandra och acceptera varandras åsikter. Jag ville att deltagarna skulle veta att fokusgruppen inte strävar efter att komma fram till en lösning, utan snarare synliggöra vilka olika uppfattningar som finns (Bryman 2011:513)

Under diskussionerna lät jag till stor del deltagarna styra vad som kom upp till ytan och vad som pratades om. Ibland flikade jag in med frågor för att klargöra vad en person menade eller poängtera och ställa följdfrågor ifall något kom upp som verkade extra intressant. Det är vanligt att moderator låter det vara högt till tak för deltagarna i diskussionen, så att diskussionen kan flöda relativt fritt. Fördelen med att låta samtalet flöda fritt är jag fick ta del av vad deltagarna ansåg vara viktigt och intressant. (Bryman 2012:508)

Efter att ha avslutat den tredje fokusgruppen var frågan om jag skulle organisera den fjärde gruppen. Både på grund av studiens omfattning och tidsram, med även eftersom det fanns en mättnad i de svar jag fått så bestämde jag att tre fokusgrupper var tillräckligt.

Man kan använda mättnad som kriterium för hur många fokusgrupper som är nödvändiga. Bryman skriver att "the number of focus groups was determined by continuing until comments and patterns began to repeat and little new material was generated"(Bryman 2012:505) Efter den tredje gruppen kunde jag redan urskilja mönster. Många av de diskussioner som fördes liknade varandra och i tredje fokusgruppen var det inte mycket nytt som kom till ytan.

Samtliga fokusgruppsintervjuer spelades in och transkriberades. Precis som med samtalsintervjuer för kvalitativ forskning så kommer bästa resultatet från fokusgrupperna fram genom att spela in gruppen och transkribera innehållet. (Bryman 2012:504) Detta var en mycket tidskrävande process, då det var svårt att urskilja vad var och en sa och vem som sa vad. Man bör ha i åtanke att transkribera fokusgrupper är mer komplicerat och tidskrävande än att transkribera en vanlig samtalsintervju. (Bryman, 2012:504)

Efter transkriberingen hade jag ca 85 sidor transkriberat material från mina tre fokusgrupper på ungefär 1,5 timme vardera. För att strukturera upp empirin valde jag att arbeta enligt en innehållsanalys. Jag började med att sortera in svaren utefter samma tre teman som intervjuguiden är uppdelad efter.

Detta var relativt smidigt gjort då samtliga fokusgrupper genomförts enligt samma intervjuguide och därför diskuterat enligt samma teman. Då jag sorterat in samtliga tre fokusgrupper efter teman i analysverktygen gick jag vidare mot resultatdelen där jag kunde urskilja tendenser ur empirin. Dessa tendenser redovisas i resultatdelen.

I sista steget analyserade jag resultatet och upptäckte kopplingar till tidigare teorier som stöder det resultat jag fått fram. Kopplingen mellan teori och analys ger studien generaliserbarhet.

I uppsatsens nästa del redovisas de resultat och analys som undersökningen gett.

6.6 Utvärdering metodval

För denna studie kommer jag, för att visa generaliserbarhet, koppla resultaten från undersökningen till tidigare teorier. Vanligt förekommande kritik när man studerar utifrån kvalitativa metoder är att resultaten ofta är begränsade och icke-generaliserbara. Dock är de som intervjuas i kvalitativa studier inte menade att representera en population. Istället kan resultaten från kvalitativ forskning generaliseras mot teori snarare än population. (Bryman 2012:406)

Jag har försökt att distansera mig till deltagarna och genom att låta dem föra diskussionen så mycket som möjligt på egen hand hoppas jag att jag inte påverkat för mycket med t ex ledande frågor. Kritik mot kvalitativa studier säger ibland att forskningen är för subjektiv. Att resultaten ofta vilar för mycket på forskarens syn på vad som är viktigt, och på de relationer som forskaren ofta får med personerna som studeras. (Bryman 2012:405) I resultatet bör man ha i åtanke att jag som forskare inte är objektiv i ämnet. Dessutom kände jag sedan tidigare vissa av respondenterna, vilket skulle kunna påverka de svar jag fick. I vissa lägen kan dock relationen med respondenterna vara positivt för resultatet då de förmodligen kände sig bekväma med att uttrycka sina åsikter till mig eftersom de visste vem jag är.

Genom att noggrant planera och beskriva, intervjuguide och metod har jag strävat att möjliggöra att en liknande studie skulle kunna genomföras på nytt. Med nya respondenter och grupper är det dock inte möjligt att få exakt samma resultat. Kritik riktas ibland mot att kvalitativa studier anses problematiska att återskapa. Man menar alltså att det är svårt att genomföra samma studie igen (Bryman 2012:405) Men det är ju inte det som är tanken med denna studie. Som explorativ studie vill jag snarare belysa synliga tendenser inför framtida studier som kan bygga vidare på resultatet.

Kritik mot fokusgrupper kan vara att deltagarna tar över och styr diskussionen, (Bryman 2012:515) jag upplevde dock inte detta som ett problem utan snarare en möjlighet. Genom att låta deltagarna diskutera fritt har många uppfattningar synliggjorts som jag inte hade tänkt på tidigare. I och med att jag hade en semistrukturerad intervjustil så höll sig deltagarna relativt bra till ämnet och diskuterade främst kring de situationer som visades i presentationen.

Det har till viss del varit problematiskt att strukturera resultatet i analysmodellen jag använt mig av. Särskilt när deltagarna lämnat ämnet och diskussionen stuckit iväg något. Detta kan ibland ses som nackdelar med fokusgrupper; att det kan vara svårt att analysera insamlat material då en stor mängd data kan produceras snabbt och att det är svårare att transkribera en fokusgrupp intervju än individuella intervjuer. (Bryman 2012:516) Men i och med att intervjuguiden strukturerat intervjun till viss del så har diskussionerna i de olika fokusgrupperna följt samma schema relativt bra, vilket underlättat analysstadiet.

Fokusgrupper är svåra att organisera. Det är svårt att få personer att gå med på att delta i studien, dessutom behöver man få dem att ställa upp på en viss tidpunkt. (Bryman 2012:516) Ett av de största problemen jag upplevde med att använda fokusgrupper var att det var oerhört svårt att få personer att ställa upp på intervjuer. Initialt ville jag endast att fokusgrupperna skulle bestå av personer jag själv inte hade någon koppling till, men till slut fick jag övergå till att vända mig till vänners vänner och klasskamrater. Även om jag är medveten om att det skulle kunna komprimera resultatet att jag känner vissa av deltagarna i grupperna, så blev det slutligen den enda lösningen.

Överlag anser jag att fokusgrupper lämpade sig väl för studiens syfte. Finns resurserna för att få ihop fokusgrupper och deltagare att ställa upp är det en rekommenderad metod för framtida likartade studier. Vad som är viktigt att tänka på är framför allt att det inte är lätt att samordna personer att delta, materialet är tidskrävande att transkribera, och ibland kan det vara svårt att leda intervjun på rätt spår utan att vara alltför ledande.

7.0 Resultat och analys

I detta kapitel redogör jag för de resultat som undersökningen genererat. Jag kommer inledningsvis ge en kort sammanfattning över huvudresultaten för att sedan mer djupgående gå igenom de tendenser resultaten indikerar på och en analys av dessa. Dessa delas in i tre delar, eller teman: Hur telefonen används, accepterat/oacceptabelt beteende i fysiska sociala situationer samt accepterat/oacceptabelt beteende i sociala situationer via telefonen.

I resultatredovisningen används fingerade namn för respondenternas anonymitet. Personerna i undersökningen heter alltså något annat. En lista över fokusgruppernas deltagare, ålder och egenskaper finns att hitta i bilaga 2.

7.1 Huvudresultat:

I tema 1 fördes diskussion kring vilka telefonvanor deltagarna har. Man pratade mycket om att telefonen alltid är med och används till det mesta. Diskussionerna visade att man saknar telefonen om man inte har den med, när det händer något skapar det nyfikenhet och ett behov att ta upp telefonen för att kolla men behovet att svara var inte lika starkt. Det verkar inte finnas många situationer då det inte är okej att ta upp telefonen, och är man ensam kan telefonen ersätta fysiskt sällskap.

I tema två diskuteras olika scenarier där telefonen används i samband med att man ansikte-mot-ansikte umgås i grupp. Respondenterna diskuterade kring vad de anser är accepterat när det gäller att använda telefonen i olika situationer. En genomgående påverkandefaktor för alla situationer verkar vara vilka personer man umgås med. I situationer där man känner sig bekväm med sitt sällskap och det är personer man träffar ofta är det också mer okej att använda telefonen. Umgås man däremot med någon man inte känner väl är det mindre okej. Andra faktorer som påverkar till vilken grad telefonanvändning är okej är exempelvis: storlek på gruppen, hur länge man använder telefonen, vad man gör och var man befinner sig.

Tema tre fokuserar på interaktionen mellan individer via telefonen och hur man bör bete sig där. Diskussionen har kretsat kring telefonsamtal, sms, och sociala applikationer. Inledande diskuterades attityder kring telefonsamtal där de flesta var överens om att man ofta tolkar ett telefonsamtal som något viktigt. Det rådde skilda åsikter kring huruvida man bör ringa tillbaka till ett missat samtal. En tydlig poäng var att man sällan klickade bort ett samtal, däremot var det vanligt förekommande att låta signalerna ringa ut. När diskussionerna övergick till sms, visade resultaten att man bör svara på sms där man t ex. planerar något som kräver snabbt svar, är det däremot ett meddelande som ansågs mindre viktigt var det okej att svara när det passar. Vid chatkonversationer var reglerna kring hur man bör bete sig lite oklara. De flesta var okej med att man inte svarar vid gruppkonversationer, dock berodde det på vad som diskuterades. Däremot var det sällan någon lämnade en gruppkonversation, mer vanligt var att man stängde av notifikationer.

7.2 Hur används mobiltelefonen?

Första frågeställningen behandlar hur man använder sig av sin mobiltelefon, Nedan redovisas de tydligaste tendenserna.

Resultatet visar att mobiltelefonen används till mycket. Samtliga grupper svarade att telefonen används till allt från tidsfördriv till planering. Respondenterna är överens om att telefonen är viktig för att de ska hantera sin vardag, både för t ex. planering av aktiviteter och interaktion med andra. Samtliga av de intervjuade har alltid med sig telefonen och man lämnar den dessutom alltid på. Även när man är ute på andra aktiviteter är man rädd att missa något viktigt på telefonen vilket gör att telefonen oftast ligger framme på t ex ett bord eller i handen ifall det är en miljö där man eventuellt inte skulle märka om något hände på telefonen.

Vinko: Jag har typ alltid telefonen på bordet

Elina: Jag lägger också ofta fram den när jag sitter ner

Telefonen verkar inte bara alltid följa med, det finns heller inte många ställen där det enligt respondenterna inte är okej att ta upp telefonen. Argumenten var ofta att eftersom man har allting samlat på telefonen är den så mycket mer än en telefon, det beror alltså snarare på vad man gör på telefonen. T ex att skrolla i sociala medier skulle man undvika på ett jobbmöte, medan kalendern var okej.

Annika: Ja, det finns inte många ställen egentligen där man inte kan plocka upp, man har ju klocka och...

Helena: Ja, och kalendern är i telefonen också, i och med att allting är samlat till en grej nu. Det kan ju lika gärna vara där du sitter och antecknar också. Det är det där sociala, det behöver man ju inte göra i vissa sammanhang.

Det verkar finnas en stress över att inte ha telefonen med sig. När vi pratade om att glömma telefonen, eller lägga ifrån sig den på ett quiz reagerade många av de svarande att man känner en saknad och abstinens.

Alice: Ja, det var så man letade

Hannes: Var är min telefon!?

Martin: Ena stunden har man panik, och sen bara, just det...

I samband med saknaden när man inte kan använda telefonen, var grupperna överens om att det är svårt att inte plocka upp telefonen om man vet att något hänt, t ex notifikation från någon applikation, sms, eller samtal. Svaren pekar mot att det skapar både nyfikenhet och glädje när något inkommer på telefonen.

Alice: För då blir jag så nyfiken, om jag hör att det plingar, då måste jag titta

Martin: Men man blir ju glad När det händer nånting.

Även om det visade sig att man gärna plockar upp telefonen så fort man fått något inkommande, så visade resultaten också på att man inte var lika snabb på att svara beroende på vem som skrev och vilken situation man satt i för tillfället. Respondenterna ansåg att man av nyfikenhet vill kolla vad som hände på telefonen ifall det var något viktigt, för att därefter kunna avgöra om man bör agera eller svara på händelsen.

Diskussionerna visade även att förväntningarna ofta var höga när det gällde att kunna nå andra via telefonen. De flesta förväntar sig snabba svar, särskilt om man planerat något.

Hannes – Jag har sjukt höga krav! Hör jag av mig vill jag få svar liksom

Martin – Du svarar jätte snabbt!

En annan tanke som ofta kom upp i samtalet kring hur de svarande använder sina telefoner var att man ofta vill ha telefonen för att söka upp något. Man använder t ex. ofta telefonen för att förbättra kommunikationen, exempelvis genom att visa något för att förstärka ett budskap. I samtal kan telefonen även användas för att kolla upp information, detta råder det skilda åsikter om vad som är okej. Flera svarspersoner ogillar att diskussionen avbryts när man kollar upp svaret.

Alice: Ja men om man pratar och vill visa vad man menar liksom

Elina: Ja, då kan det ju bli typ att man: men jag googlar det då. Och dom andra bara: neeej, ta inte upp telefonen, vi kan väl försöka komma fram till det utan google

Telefonen verkar även användas för att man ska se mindre ensam ut. Man pratade om att man ofta tar upp telefonen om man inte vill att någon främmande tar kontakt när man sitter ensam och väntar på något, eller promenerar ensam hem på kvällen.

P1: Ja, men att man sitter och väntar på nån man ska möta

P2: Ja, för annars ser man så himla ensam ut.

Telefonen kan alltså användas för att utåt visa att man inte är ensam.

7.2.1 Analys – tema 1

Hur personerna i studien använder sina mobiltelefoner är viktigt för syftet eftersom att det kan påverka vad de anser är accepterat mobilbeteende när de befinner sig i sociala situationer.

Intervjuerna pekar på tendenser mot telefonen som en trygghet och känslan av inte vara ensam även om man saknar ett fysiskt sällskap. En återkommande tanke från respondenterna var att man tog upp telefonen när man inte hade annat sällskap, utan något annat syfte än att man vill visa utåt att man "inte är ensam", det verkar nästan leda mot att man ser telefonen som ett substitut för en fysisk person, och om man använder sin telefon så visar det därmed utåt att man är upptagen med någon annan. Detta gör också att man signalerar utåt att man inte vill bli avbruten eftersom man redan har "sällskap". Telefonen kan alltså fungera till att avvärja eventuell social interaktion. Detta stämmer med Gesers (2006) teori att man håller sig till begränsade och självkontrollerande sociala relationer. Genom att ta upp telefonen på offentliga platser var det tydligt att respondenterna ville signalera att de inte vill bli störda, Geser (2006) menar att mobiltelefonen gör att vi väljer att sluta oss till mindre primära grupper och därmed stänger vi ute möjligheten för nya personliga möten. Detta passar även in på vad Svedberg (2012) säger om grupper; att vi är som mest bekväma i primära grupper, vilket kan vara anledningen att man hellre sluter sig till dessa grupper, även när man befinner sig på fysiskt avstånd.

Undersökningen visar tendenser på att man upplever det som oartigt att avbryta någon som använder telefonen, vilket också gör det lätt att stänga ute omvärlden genom att ta upp mobilen. Fenomenet kan kopplas till vad Engdahl och Larsson (2011) beskriver som symbolisk interaktion, enligt teorin krävs att man förstår icke-verbal kommunikation och kan tolka de signaler personerna runt omkring sänder. För att samspel ska fungera mellan människor krävs att man följer de regler som gäller för hur saker ska tolkas, gör man inte det kan det leda till oro, irritation och ilska. Teorin stämmer överens med situationer då man visar med telefonen att man inte är öppen för att bli avbruten. Om någon stör när man använder telefonen för att skärma bort, leder det till irritation enligt intervjuerna.

Undersökningen visar även att man tar upp telefonen för att inte se ensam ut. En fråga kan vara varför det är så viktigt att visa att man inte är ensam? Det kan ha att göra med teorin Svedberg(2012) beskriver om att människan strävar att ingå i grupper. Med en telefon kan man visa att man ingår i en grupp, vilket är eftersträvt. Svedberg(2012) pratar om referensgrupper, grupper man vill eftersträva att ingå i. Kanske är det allmänt eftersträvt att visa utåt att man ingår i en grupp. Att telefonen blir en symbol för att man tillhör någon form av grupp, att man passar in.

I en tid när det är allmänt känt att de allra flesta äger en telefon, så har det blivit allt ovanligare att se personer ensamma utan telefonen till sällskap. Har detta gjort att telefonen alltmer liknas vid en fysisk person och inte endast en teknologisk pryl. Det stämmer in på vad Rollenhagen (2015) säger om att telefonen är så mycket mer än ett objekt. Det stämmer även överens på den panik eller saknad respondenterna kände när de funderade på att tappa eller glömma telefonen. Detta kan ha att göra med att man inte vill riskera en sekund av att vara ensam. Intervjuerna visade även att man var rädd att missa något om inte telefonen var med. Kanske är detta en av anledningarna att respondenterna hade så svårt att komma på en situation där det inte är okej att ta upp telefonen. Man är helt enkelt lite "rädd" för dessa situationer, att inte ha möjlighet att ta upp telefonen. Rädslan att missa något styrks även av att respondenterna nästan alltid har telefonen framför sig på bordet eller i handen, och ligger den i en ficka eller jacka plockas den ofta upp för att kontrollera om något hänt. Det verkar finnas ett krav på att vara nåbar, och en rädsla att inte vara det. Fenomenet kan förklaras med en kombination av olika teorier. Det finns ett krav på att vara nåbar beskriver Geser(2006) i en teori. Människor är meddelande-individer som alltid är tillgängliga via telefonen. Intervjuerna visar tendenser mot förväntningar på svar och att kunna nå andra, hör man av sig räknar man med att den andra personen har sin telefon.

Det höga kravet på att vara nåbar baseras i individers förväntningar på varandra, denna slutsats styrks av Goffmans (2005) teori att vi litar på att andra människor följer de outtalade normer som finns i det sociala livet. För att ingå i sociala relationer med andra litar vi på att de kommer att följa samma förväntningar som vi har. Intervjuerna visar tendenser till sådana förväntningar på andras mobilbeteende, och uppfylls inte förväntningarna, till exempel om man inte får ett svar när man hör av sig, så kan det leda till förvirring eller irritation. Man tänker t ex antingen att något hänt personen eller att man blir ignorerad.

7.3 Mobilanvändning i sociala situationer – Vad är okej?

I den andra frågeställningen utforskas respondenternas attityder till olika situationer där telefonen används i ansikte-mot-ansikte interaktion med andra.

Överlag är det tydligt att respondenterna är generellt accepterande till att använda telefonen i sällskap med andra, som man beskriver så är telefonen mer än ”det sociala”, man har allt där. Däremot finns det en gräns för vad som är okej att använda telefonen till, och hur mycket. Användandet bör inte överskrida den gränsen.

Vad som är okej styrs enligt intervjuerna av några huvudfaktorer vilka här delas in i tre delar. Det handlar om; hur telefonen används, Vem/Vilka som umgås och var situationen utspelar sig.

7.3.1 Hur?

Vad man gör på telefonen påverkar om användningen anses okej. Gör man något som av de andra anses viktigt är användningen okej. Minst okej är det att interagera med andra, t ex via snapchat eller facebook samtidigt som man befinner sig i en social situation med den fysiska gruppen

Hannes: Ja, och vad det är man gör också! Det är så här, om jag ser att nån sitter och skriver ett meddelande, då är det så här, ja men det är ju fine liksom, men om jag ser att nån liksom slösurfar in på facebook, det är ju ett jävla slap in the face!

Mest okej är det när telefonen inkluderar sällskapet. Detta anses endast positivt, man menar att telefonen blir ett hjälpmedel för interaktionen.

Alice: Det händer väldigt ofta att man ska göra. Man berättar om nånting och så vill man gärna ha en bild och visa samtidigt kanske

Det kan t ex handla om att förstärka ett buskap, visa något eller söka upp information som är relevant för gruppen. Det kan även handla om att lägga upp en bild eller posta en status som inkluderar gruppen

Hannes: Typ, shit jag såg en så himla rolig bild. Det är klart att om det är så, så är det okej

Telefonanvändning i sällskap med är mindre accepterad när den avbryter den interaktion som pågår face-to-face. Sitter man och samtalar, eller om det är tydligt att andra i gruppen söker kontakt anses det ofta ofint att använda telefonen. Telefonen avbryter då samtalet, eller sätts före personen/personerna som söker kontakt och man menar att det är ”dissande”..

Johannes: Nä, det funkar så länge man inte pratar, men annars får man ju lägga bort telefonen, eller liksom ursäkta sig och bara: Jag ska bara fixa det här, så kan man fokusera på samtalet sen. Annars blir det ju väldigt dissande

Vad som accepteras påverkas även av i vilken utsträckning man använder telefonen. Minst okej verkar det vara när någon flera gånger eller konstant under mötet plockar upp sin telefon för att göra något, telefonen blir då ett störande moment i interaktionen.

Elina: Det är ju riktigt störande med någon som plockar upp telefonen hela tiden!

Att ta upp telefonen en eller två gånger under längre tid anses ofta mer acceptabelt eftersom man antar att personen gör något viktigt de få gånger telefonen dyker upp.

Johannes: Ja, isåfall är det bättre att man gör det man ska få gjort och sen lägger ifrån sig telefonen.

Viktigt är att förklara sig om man skulle använda telefonen på ett sätt som inte anses vara okej.

Alice: Då kan man typ göra så här ursäkta sig lite bara

Det handlar enligt respondenterna mycket om samförstånd. Man känner helt enkelt av när man borde lägga ifrån sig telefonen.

Helena: Stämningen mellan en, ibland kan man ju sitta och pilla med lite olika grejer båda två, och då är det ju okej, om båda skulle sitta och vara lite smått osociala, för det är man ju ibland. Men om en skulle försöka prata och den andra gör nånting helt annat så är det inte okej, det måste vara nån form av samförstånd tror jag

Intervjuerna visar att man brukar känna av när någon blir irriterad över mobilen och att man då blir stressad och försöker skynda på det man gör. Man är även överens om att det är en känslig fråga att säga till någon att lägga ifrån sig telefonen. Det gör man helst inte om det inte är någon man känner väl.

7.3.2 Vem/Vilka?

Relationen till de personer man är i sällskap med verkar vara styrande för i vilken utsträckning det är okej att använda telefonen. I en situation med en eller flera personer som känner varandra väl är det oftast mer okej att använda telefonen, man känner varandra väl, är bekväma med varandra och vet när hur och vad som är okej i mobilanvändningen.

En viktig poäng är att det inte endast är hur väl man känner varandra som påverkar acceptansen; viktigt är även hur ofta man ses. På en skala från att man ses dagligen och kanske till och med bor med varandra ner till första mötet med någon, kanske till och med första dejten dalar acceptansen för hur mycket det är okej att använda telefonen.

Alice: Ja! är det någon man lever med så kan man väl inte alltid så här vara redo att prata med varandra, då måste man väl kunna drömma sig bort i sin mobil lite tycker jag

Bor man tillsammans med någon eller ses dagligen så är det ofta helt okej att ”zoona ut” med telefonen

Hannes: Men det är en av de bästa grejerna med att ha en riktigt bra kompis, att man kan göra vafan som helst, att man kan hänga och bara hänga.

Ses man sällan, t ex med en vän som bor i en annan stad är det mindre accepterat att telefonen stör interaktionen

Annika: typ om man är med nån som man inte träffat på länge och man tar en fika för att catcha upp, ja då är det väldigt respektlöst att ta upp mobilen och såhär

Ses man första gången, till exempel första dejten så är det näst intill oacceptabelt att plocka upp telefonen. Då måste man ha en väldigt bra anledning.

Alice: på en dejt kanske det inte är så okej att ha mobilen över huvud taget

Hur många individer som umgås är också påverkande. Ju fler man är i gruppen, desto mer okej är det att någon sitter med telefonen. Minst okej är det om man bara är två som ses.

Vinko: Ja, men det beror ju då på om man är i grupp eller bara är två, om man är i grupp så är det lite mer okej, om man är 4 pers, och tre sitter och har ett bra samtal. Och en fjärde person zoonar ut med sin telefon. Det är ju skit samma

7.3.3 Var?

Miljön är ännu en faktor som har betydelse för när och hur mycket det är okej att använda sin telefon, miljöfaktorn är då starkt knuten till om något är arrangerat eller planerat. Mest okej är det när man vistas i en vardaglig miljö där man inte har planerat några särskilda aktiviteter. Det kan t ex handla om att man planlöst ”hänger” hemma. Även om man är i sällskap med andra så är det inte uttalat att man ska göra något särskilt.

Helena: Om man bara är hemma och hänger och sitter och pillar med telefonen lite så är det ju helt okej

Det är även okej att använda telefonen i miljöer som skola och arbetsplats, alltså platser som hör till vardagslivet där man inte befinner sig på grund av att man arrangerat eller planerat någonting. På dessa platser har man dessutom attityden att man befinner sig för att man måste. Det är alltså ingen självvald situation, vilket gör att det är helt okej att skärma bort med telefonen när man har sin rast, eller paus från arbetsdagen. Telefonen kan då till och med användas för att visa att man inte vill interagera med de andra.

Hannes: Jag har alltid haft filosofin just på jobbet så här att det ska vara okej att vara helt asocial på sin rast, även fast man är i samma rum. Och om jag då begraver mig i min mobil, då säger jag ganska tydligt till omgivningen så här: visst jag är här, men låt mig va!

Mindre okej att använda telefonen är det om ett möte med andra arrangeras, det kan då handla både om hemmiljö eller möten utanför hemmet. Man kan t ex ha bjudit hem vänner på en mer formell middag, eller bestämt träff på ett café.

P3: Ja, då är det också annorlunda, om man är på ett café eller nåt är det ju inte samma avslappnade miljö, asså, om man går till ett café för att fika, då har man möts upp där och bestämt tid och plats på ett annat sätt också, än om jag t ex skulle träffa en bra vän hemma, då skulle vi inte behöva prata. Men vi skulle ju aldrig gå och sätta oss nästans och fika och sitta helt knäpptysta

När interaktionen planeras eller arrangeras förväntar sig deltagande individer att fokus ligger på att umgås med varandra, vilket gör att telefonen kan bli störande om den används för mycket.

7.3.4 Analys – tema 2

Generellt verkar det vara relativt accepterat att använda sin telefon i sällskap med andra, delvis på grund av de förväntningar som diskuterades i analys 1. Vi förväntar oss att andra ska ha telefonen med sig, och vi förväntar oss svar på kontakt via telefonen vilket förmodligen även gör att vi accepterar mobilen i de flesta situationer. Det verkar finnas ett samförstånd att telefonen är ett viktigt inslag i våra liv. Trots denna tysta bestämmelse att telefonen alltid följer med, så är det tydligt att det finns riktlinjer att följa när det kommer till hur telefonen bör användas i samband med interaktion med andra.

Det verkar vara viktigt att det finns ett samförstånd mellan parterna när man tar upp telefonen. Intervjuerna indikerar på att man bör känna av varandra och vad som är okej. Denna tanke stärks av Engdahl och Larsson (2011) som beskriver teorin att samspel är en formativ process där man måste känna av varandras symbolik för att kunna agera därefter. Även Goffman (2004) är inne på samma spår när han beskriver att vi beter oss olika i olika situationer. Det är alltså en viktig poäng att vi anpassar oss efter situation och känner av varandras signaler för vad som är okej när vi använder telefonen. Intervjuerna visar bland annat att om båda sitter med telefonerna och man inte pratar om något särskilt så är det helt okej att ”skärma bort”. Irritation uppstår ofta om den andra personen inte förstår de vibbar som en person sänder ut för att visa att man vill ha uppmärksamhet. I likhet med Goffmans (2004) teori om stigmatisering kan det skapa oro om någon bryter mot de normer och riktlinjer som finns, man måste utveckla en social taktkänsla menar Goffman (2004), och det är precis vad som framkommer i intervjuerna som en av de viktigaste poängerna. Man måste känna av situationen och anpassa sitt mobilanvändande därefter.

Möjlighet till samförstånd beror ofta på relationen mellan de personer som ingår i interaktion. I intervjuerna syns tydliga tendenser att det har stor betydelse vem man är med när man använder telefonen. Detta kan bero på att man har utvecklat ett tydligare samförstånd med personer man har en nära relation med. Enligt teorin om primärgrupper och sekundärgrupper (Svedberg 2012) beter sig grupper på olika sätt. Befinner man sig i en primärgrupp med nära relation till de andra är man mer bekväm med de normer och uppförandekoder som finns inom gruppen. Detta gör förmodligen att det är lättare att veta vilket mobilbeteende som är accepterat när man befinner sig tillsammans med personer man har en nära relation till.

I sekundärgrupper kan det vara svårare att veta vad som är okej. Kanske är det just därför som det är minst okej att använda telefonen i samband med möten med människor man håller på att lära känna. Man har ännu inte lärt sig de koder och normer som ska gälla, dessa utvecklas inom gruppen efter tid (Svedberg 2012; Jansson och Ljung 2011), man måste därför vara försiktigare med hur man beter sig. Dessa tendenser kan även kopplas till Goffmans (2004) teori om back-stage och front-stage interaktion. I nya möten, eller möten med personer vi inte känner oss bekväma med befinner man sig i en front-stage situation där man där man måste framställa sig på ett visst sätt. Här är det inte okej att t ex. planlöst skrolla i telefonen, eller socialisera med andra via telefonen såvida det inte gäller något viktigt. I dessa situationer finns ett behov av att visa att man vill umgås med personen, eller personerna i fråga, det anses oartigt att då ägna sig åt annat än den roll man förväntas framställa i interaktionen. Om man skulle bryta den formella roll man framställer, alltså om man skulle behöva använda telefonen, så finns en skyldighet att förklara varför om man vill undvika missförstånd. Att umgås med personer man känner väl kan jämföras med att befinna sig i en back-stage situation, där man är mer avslappnad och inte behöver tänka på behovet att framställa sig på ett visst sätt.

Goffmans (2004) teorier kan även kopplas till de tendenser som tyder på att miljön man befinner sig i har betydelse för vilket beteende som accepteras. Enligt Goffman(2004) intar vi olika roller beroende på situation, intervjuerna visar tydliga tendenser att det är mer accepterat att använda telefonen i en bekväm hemmiljö, än om man arrangerat att exempelvis gå till ett café för att fika. Detta även om det gäller samma grupp individer. När något arrangeras verkar mer formella regler gälla enligt front-stage teorin. Då förväntas man vara på ett visst sätt för att undvika irritation. Har två personer exempelvis bestämt möte på ett café är det inte lika accepterat att låta telefonen avbryta interaktionen jämfört med om man ”bara hänger” hemma. Skulle man använda telefonen under en ”front-stage-situation”, så förväntas man förklara sig och ge en bra anledning till att man använder telefonen. Att låta telefonen gå före sällskapet utan ursäkt visar sig inte vara accepterat. För att inte skapa irritation, förvirring eller oro är det enligt teorier beskrivna av Goffman(2004), Svedbergs(2012) och Engdahl och Larsson(2011) viktigt att man agerar, eller ”spelar” den roll man förväntas av de andra eller ”publiken”. Resultatet pekar på att man irriterar sig när någon avviker från förväntat beteende och t ex plockar upp telefonen för att skrolla i facebook under en fika med en vän.

Ett mönster som också stack ut var att det i formella grupper verkade vara okej att använda telefonen i andras sällskap utan att ursäkta sig. T ex i skola eller på arbetsplats tyckte man att det var en självklarhet att få ta en rast med telefonen utan att bli ifrågasatt. Detta kan kopplas till vad Svedberg (2012) säger om formella grupper, grupper där man själv inte valt att interagera med de andra. Eftersom situationen inte är självvald verkar det inte heller finnas någon skyldighet att sätta den personliga kontakten med gruppen framför de mer primära grupper som man håller kontakt med via telefonen.

En av de största orsakerna till irritation mot mobilanvändning verkar vara om en person man inte träffat på länge sitter med telefonen när man väl ses. Att sitta lite grann eller om man måste göra något viktigt är okej, men tendenser visar att när telefonen avbryter samtalet ofta, eller om en person uppenbart inte sysslar med något viktigt så ta man som sällskap illa vid. I Gesers(2006) teori kan man se likheter till dessa tankar, vilket kan bero på att personen inte uppfyller förväntningarna på hur man bör vara mot något man inte träffar ofta. En gemensam åsikt är att man då ska prata om allt, och fokusera på sällskapet då man väl ses. Bryter den andra personen denna överenskommelse så stör det interaktionen och skapar irritation, Engdahl och Larssons (2011) stöder denna slutsats då de i en teori beskriver att samspel är knutet till förväntningar man har på varandra. Ömsesidig förståelse är grundläggande för socialt samspel, vilket gör att om man saknar den förståelsen och sätter telefonen före, när motparten förväntar sig full uppmärksamhet, så kommer det förmodligen leda till irritation om man inte har en bra anledning.

Intervjuerna visar att det ofta är avgörande hur stor gruppen sett till vilket mobilbeteende som anses okej. Är man två är det mindre okej att ägna sig åt sin telefon än om man umgås i en större grupp. Ju större gruppen är, desto mer okej verkar resultatet peka mot. Detta har en koppling till Gesers(2006) teori om åskådarroll. Är man två personer sätter man den andra personen i en åskådarroll när man väljer att lägga uppmärksamheten på telefonen, detta kan skapa en ensamhetskänsla hos den andra personen även om man befinner sig i varandras sällskap. Är man däremot i en grupp på fler personer kan man fortsätta samtala med någon annan i gruppen. Mobilanvändningen skapar då ingen åskådarroll vilket kanske är vad som gör det mer okej.

Överlag är attityderna till mobilanvändning positiva, även om de ibland stör social interaktion. Särskilt positiva tendenser syns då telefonen får en medverkande roll i samspelet. Hannertz (2011) teori om simultansyssleri kan kopplas till de attityder respondenterna visar. I likhet med teorin så finns det viss medieanvändning i samband med face-to-face relationer som inte accepteras, men när man gör något tillsammans med ett medie, som t ex tittar på ett videoklipp eller lägger upp en bild, så agerar mediet istället som sammanförare och skapar gemenskap hos gruppen.

7.4 Att kommunicera via telefonen

Den sista frågeställningen behandlar attityder kring beteende där social interaktion sker via telefonen.

Intervjuerna visar att respondenterna har attityden att ett telefonsamtal ofta innebär något brådskande och/eller viktigt. Ringer man någon innebär det enligt intervjuerna att man snabbt behöver få svar eller informera om något.

Intervjuerna visade att respondenterna var återhållsamma inför att ringa ett samtal

Hannes: jag kan ibland få känslan av att det är oförskämt att ringa

Man menade att det kändes som ett övertramp att ringa utan förvarning då det tar upp all tid hos den andra personen som måste avbryta eller blir distraherad från vad denne håller på med.

Martin: För det tar upp all tid, du kan inte göra nåt annat samtidigt

Om det visar sig att personen som ringer inte ville något viktigt kan detta skapa irritation då man kanske avbrutit vad man håller på med för att svara i telefonen.

Martin: Jag går ofta ut, även om jag är på typ en föreläsning går jag ut liksom och svarar typ, om nån ringer och inte vill nåt, då är det irriterande, för jag måste gå ut. Asså jag lämnar föreläsningen för detta är viktigt liksom, så är det inte det...

Det är okej att inte svara när det ringer, men om man planerat eller håller på att planera något är attityden att man förväntar sig ett svar. Detta gäller både för telefonsamtal, sms och andra meddelandefunktioner. Om man däremot ringer någon spontant som inte svarar antar man att personen är upptagen eller inte hör sin telefon. Vill man då något viktigt eller om man vill bli uppringd så bör man höra av sig via ett meddelande.

Helena: om man ska så här planera nånting. Säger vi att man har bestämt, ja men på lördag ska vi göra det här. då förväntar man sig ett mycket snabbare svar än om det är bara så här en random kväll.

Trots att det anses okej att inte svara, eller att missa ett samtal, så var samtliga respondenter emot att klicka bort ett samtal. Man menar att det är som att säga att man inte vill prata med personen, vilket inte är okej utan bra anledning.

Sandra: Jag klickar aldrig folk, jag stänger av ljudet, så att det ringer slut

Om man klickar bort ett samtal bör man antingen ringa upp personen när man får tid, eller skicka ett meddelande för att förklara sig. Att klicka ett samtal kan också vara ett sätt att visa att man tar avstånd från en person.

Sandra: Bara om jag absolut inte vill att man ringer igen, typ på en föreläsning eller sådär, Men då brukar jag ringa upp eller skicka ett sms typ; jag är upptagen

En annan viktig poäng när det kommer till att klicka någon var även att det inte anses okej att ringa tillbaka till någon som har klickat. Underförstått innebär att bli klickad att man stör, vilket gör att man inte bör ringa flera gånger förrän man vet att det är okej.

Hannes: då kan jag känna lite så här, du blev klickad en gång och du vet det. Vafan ringde du igen för. Då blir man mer irriterad över den personen!

När respondenterna diskuterade om det var okej att inte svara på sms så beror det ofta på innehållet. Vilket nämndes tidigare så förväntas snabba svar om man ska eller håller på att planera något. Om det däremot inte gäller något brådskande är det okej att svara när man får tid. Man bör dock se till att svara om man inte vill verka oartig.

Annika: Det beror på vad man skrivit innan också, är man mitt inne i en konversation liksom, och så bara försvinner personen, då blir man så här, vad fan hände liksom.. men om man bara drar iväg nåt sånt där, hur är läget liksom, då kan man inte förvänta sig att få ett snabbt svar.

Gällande chatt-funktioner som exempelvis facebook messenger, whatsapp och viber så var det lite mer oklart vad som gällde. Respondenterna var osäkra på vad man tyckte var okej. Ett meddelande via ett av dessa forum hade inte samma status som ett samtal eller sms. Här var det mer okej att dröja med ett svar eller inte svara alls.

Johannes: För om det är nån man måste få tag på, då kan du ju ringa den personen. Då skriver du inte i messenger

Samtidigt ansåg man att det var irriterande om man visste att någon läst ett meddelande och struntat i att svara.

Elina: fast om man ser att personen läst meddelandet, jag tänker framför allt i såhär messenger appen, där man kan se om folk läst eller inte .. då vill man ha svar typ

Minst var behovet att svara om man såg till större gruppkonversationer. Respondenterna ansåg att någon gärna ska svara, annars kunde det bli konstig stämning. Men det fanns inget krav på svar från alla. Attityden här var att även om något planeras i en grupp så räcker det med att några planerar, vill man vara passiv så är det okej.

Helena: Näe, asså, ju fler man är i en grupp, desto mindre förväntar man väl sig att alla ska svara. Asså, är man typ tre pers, då förväntar man väl kanske sig att alla svarar eller 3-4, men 10 då gör man inte det.

Att däremot lämna en gruppkonversation var det ingen som hade gjort. Respondenterna visste inte om det var okej att lämna en konversation.

Hannes: Då mutar jag hellre ett tag, och är passiv

Man pratade om att man kunde missa aktiviteter som berörde en själv efter att man lämnat, eller att någon skulle ta illa upp. Dock var man överens om att man inte skulle ha något emot om någon annan lämnade en gruppkonversation. Men av någon anledning som respondenterna hade svårt att förklara så valde man ofta att istället stänga av notifikationerna för en gruppkonversation

7.4.1 Analys – tema 3

I den sista frågeställningen diskuterades hur man bör bete sig i interaktion via telefonen.

Resultatet visade tydligt att man via telefonen måste upprätthålla en förväntad roll enligt Goffmans (2004) teori. Mot bakgrund i Gesers (2006) teori om meddelande-individer kan man se tendenser på att telefonen ses som en förlängning av personen som äger den, om man inte svarar på telefonen kan detta påverka synen på en personlighet, man kan ses som ignorant eller oartig. Att telefonanvändning förknippas med personlighet kanske påverkas av de starka åsikter som syns kring hur man bör agera vid kommunikation via telefonen. Man förväntas t ex att svara snabbt om någon vill något viktigt och man ska absolut inte klicka bort ett samtal utan då är det bättre att låta signalerna ringa ut.

Många hade höga krav på både sig själva och sin omgivning när det gällde att t ex svara på sms eller meddelanden i andra applikationer. Dessa tendenser stöds av Geser (2006) som i sin teori menar att människan förväntas vara konstant nåbar. Det finns, som framgått tidigare, tendenser som pekar på att man förväntas vara ständigt kontaktbar via telefonen, dessa tendenser framgår tydligt när respondenterna diskuterar hur man bör bete sig vid interaktion via telefonen.

En tydlig tendens visar att kommunikationen via telefonen är extra viktigt när man planerar något. Man kan då komma att sätta telefonen före den situation man fysiskt befinner sig i. Geser(2006) stärker detta i sin teori som säger att telefonen används för att kortsiktigt planera, vilket har gjort att telefonen prioriteras i många sammanhang. Ska man exempelvis möta någon, planera något viktigt eller klara upp något fort så är förväntningarna höga på snabba svar. Man lägger alltså undan det man sysslar med för att istället prioritera telefonen, vilket kan vara en viktig anledning till den frustration respondenterna visar när de exempelvis tar ett samtal som visar sig vara oviktigt. Man har då lagt undan vad man gör för att man tror att samtalet var viktigt, och när det visar sig inte vara det blir man irriterad. Dessa känslor ligger förmodligen till grund för den återhållsamhet många känner för att ringa ett samtal. Man vill helt enkelt inte "lura" personen i andra änden att samtalet är viktigare än vad det är. Detta gör ju också att de flesta har höga förväntningar på svar när man väl ringer någon, för då är det ofta något viktigt. De förväntningar och förhållningssätt man har är viktiga för att interaktionen via telefonen ska fungera utan irritation. Det stämmer bra överens med teorier som beskriver vikten av att leva upp till varandras förväntningar om det sociala samspelet ska fungera (Goffman 2004, Engdahl och Larsson 2011, Svedberg 2012)

När respondenterna diskuterar gruppkonversationer visar det sig att man är nervös för att missa något i en konversation, man vill inte gärna lämna en konversation även om man anser att det är accepterat. Det finns inga uppförandekoder som pekar mot att de skulle vara ofint att lämna en konversation som man själv inte berörs av eller som kanske rentav har dött ut. Men de flesta väljer ändå att endast stänga av notifikationerna för gruppkonversationen. Detta kan ha något att göra med vad Hannertz (2011) kallar för medvaro. I exempelvis gruppkonversationerna känner deltagarna en medvaro med de övriga som gör att man inte vill missa om något gemensamt eller sammanförande skulle ske ifall man lämnar gruppen. Detta kan vara en anledning att de flesta stannar kvar i grupperna. Det kan också ha att göra med att det är ett relativt nytt sätt att kommunicera vilket gör att normerna inte är inlärd (Svedberg 2012; Jansson och Ljung 2011), man kan därför vara rädd att det kan komma att anses ofint att lämna en konversation.

8.0 Slutdiskussion

I en värld där människor inte bara ska leva med människor, utan vi ska också leva med medier har det varit intressant att studera olika individers attityder till mobilen i våra liv.

Studiens syfte har varit att undersöka unga svenskars attityder och normer till användandet av mobiltelefon i olika sociala situationer

Efter att ha genomfört tre stycken fokusgrupper, har mättnaden i svaren kunnat besvara frågan om vilka attityder och normer som gäller för telefonanvändning hos unga svenskar. Resultatet har sedan kunnat styrkas av de teorier som studien bygger på, vilket skapar en generaliserbarhet för de slutsatser som redovisas i analysdelarna. Resultatet visar att deltagarna generellt hade en positiv attityd till telefonanvändning, även i sociala situationer. Man var accepterande till att telefonen alltid var med, och de flesta hade ofta telefonen framför sig, i handen eller inom räckhåll. En anledning var att man var rädd att missa någon aktivitet på telefonen. Detta kunde bero både på den nyfikenhet och glädje inkommande telefonaktivitet innebär för respondenterna. Men också på grund av de förväntningar man har från andra vad gäller telefonanvändningen.

Resultatet visar att det finns normer för telefonanvändningen som grundas på de förväntningar som individer har på sin egen och andras telefonanvändning. Man förväntar sig att människor svarar snabbt när man hör av sig angående brådskande ärenden, vilket även gör att man känner en stress och oro när man inte har telefonen nära. Detta kan vara orsaken att man ibland använder telefonen mer än vad som anses accepterat, för det finns gränser för hur mycket mobilanvändning som är accepterat i olika sociala situationer.

Mest okej är det att använda telefonen i situationer där det inte finns någon uttalad plan för umgänget, man är med människor man känner väl och är bekväm mer, samt befinner sig i en bekväm miljö.

Minst okej är det enligt resultatet att använda telefonen där man arrangerat ett möte med ett särskilt syfte, man är med personer som man håller på att lära känna eller träffar sällan och befinner sig i en offentlig miljö.

I situationer där emellan krävs att man som telefonanvändare känner av situationen och gör en avvägning av hur man ska bete sig. Det är viktigt att det finns ett samförstånd och att man uppfattar signaler där andra individer visar att de inte uppskattar att prioriteras efter någons telefon. Skulle någon bryta dessa normer förväntar man sig en förklaring eller ursäkt, på samma sätt känner sig respondenterna skyldiga att ursäkta sig om man använder telefonen under en situation där man känner att man egentligen borde prioritera interaktionen face-to-face.

Då jag själv hör till den åldersgrupp som undersökts kunde jag känna igen mig i många av de resonemang som uppdagades. Trots detta så förvånades jag även ibland över svaren. Respondenterna visade en mycket mer accepterande attityd än jag trodde de skulle göra. Ofta var den spontana reaktionen inte vad man till slut kom fram till i gruppen. Det fanns undantag till de flesta situationer där man initialt spontant svarade att det inte var okej att använda telefonen.

Resultaten av undersökning verkar innebära att vi lever i en tid där vi, oavsett om vi uppskattar det eller inte, måste släppa in telefonen som del i olika sociala situationer. Telefonen verkar ofta personifieras, som substitut för en människa, eller en förlängning av ägare, den ses inte längre som en pryl. I situationer när man vill få tag på någon räknar man med att kunna få det via telefonkontakt eftersom det verkar vara en outtalad regel att telefonen alltid är med. När man är utan fysiskt sällskap kan telefonen symbolisera en extra "person" som visar omvärlden att man inte är ensam.

I den åldersgrupp som undersökts syns en accepterande attityd till att plocka upp telefonen i de flesta sammanhang. Man motsätter sig tanken att det skulle finnas någonstans där man inte skulle kunna acceptera att telefonen finns med. Vad innebär detta för framtiden kan man då spekulera i? Kanske kommer kritiken mot telefonanvändning neutraliseras, som vi sett hända med tv:n. Attityderna hos denna grupp, som också kan ses som framtidens generation, tyder på att utvecklingen går åt en sådan riktning.

8.1 Utvärdering

För syftet har fokusgrupper fungerat tillfredställande som metod. Genom intervjuerna utvecklades resonemang jag inte tror skulle vara möjligt vid enskilda intervjuer. Det jag saknar i undersökningen var en större diversitet mellan de individer som intervjuades. Grupperna var relativt homogena sett till exempelvis etnicitet, geografi, kultur och värderingar. Det hade varit intressant att få en större spridning i dessa attribut. Hur tänker t ex unga som är uppväxta på landet eller en småstad? Kanske finns en större åsiktsspridning mellan individer med olika bakgrund? Det har förmodligen påverkat resultaten att grupperna var relativt lika sett till faktorer som dessa och det hade varit intressant att undersöka om det stämmer.

Andra faktorer som kan ha påverkat svaren var att deltagarna i fokusgruppen kände varandra sedan tidigare. Detta gjorde att diskussionerna ofta kretsade kring hur de fungerade tillsammans med just de personerna som deltog i gruppen. Detta kan även ses som positivt för resultaten; genom att grupperna var bekväma med varandra flödade diskussionerna utan problem och man hade mycket att säga.

Ett problem jag upplevde som stressande med att arbeta med fokusgrupper var svårigheterna att få deltagare att ställa upp. Med individuella intervjuer kan man anpassa tiden och platsen efter personen som intervjuas, men en fokusgrupp måste koordineras efter flera personer. Att hitta tider som passade samtliga deltagare och att dessutom hitta deltagare som var villiga att ställa upp visade sig vara svårt. Det blev dessutom väldigt problematiskt när en av deltagarna blev sjuk och inte kunde medverka. Eftersom jag använde naturliga grupper var det svårt att hitta en ersättare då jag inte kunde fråga vem som helst. Detta skulle kunna tala för att istället överväga användandet av grupper där deltagarna inte känner varandra. Trots vissa problem skulle jag inte ändra metoden då fokusgrupper i min mening medför fler positiva aspekter än negativa för undersökningens syfte.

Då detta kan ses som en explorativ studie kan det vara intressant att i framtida forskning bygga på undersökningen, exempelvis genom att utforska en större del av populationen genom fler fokusgrupper där man strävar efter en större spridning av egenskaper. Det kan vara intressant att se hur resultaten skiljer sig mellan personer med större spridning i egenskaper.

9.0 Referenser

- Asp Kent, *Systemvärldens och livsvärldens medialisering*, sid 40 – 45, i Fornäs, J., & Kaun, A. (2011). *Medialisering av kultur, politik, vardag och forskning : Slutrapport från Riksbankens Jubileumsfonds forskarsymposium i Stockholm 18-19 augusti 2011*. Södertörns högskola. Hämtad från http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dsid=gtm_autoEvent_146175778252
- [7](#)
- Bengtsson, S & Johansson, B (2015). *Mediemoral i en digital värld*. Hämtad från http://som.gu.se/digitalAssets/1533/1533989_mediemoral-i-en-digital-v--rld-bengtsson-johansson.pdf
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (B. Nilsson, Övers.) (2., [rev.] uppl). Malmö: Liber.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4. ed). Oxford: Oxford University Press.
- Deuze, M. (2011). Media life. *Media, Culture & Society*, 33(1), 137–148.
<http://doi.org/10.1177/0163443710386518>
- Ekström, M., & Larsson, L. (Red.). (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap* (2. uppl). Lund: Studentlitteratur.
- Engdahl, O., & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv: grundläggande begrepp och teorier* (2., [uppdaterade] uppl). Lund: Studentlitteratur.
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (Red.). (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4., [rev.] uppl). Stockholm: Norstedts juridik.
- Fihndal, O. (2014). Svenskar och internet. Hämtad från <http://www.soi2014.se/den-mobila-boomen-fortsatter/allt-mer-tid-agnas-at-smartmobilen/>

Fornäs, J., & Kaun, A. (2011). *Medialisering av kultur, politik, vardag och forskning : Slutrapport från Riksbankens Jubileumsfonds forskarsymposium i Stockholm 18-19 augusti 2011*.

Södertörns högskola. Hämtad från [http://sh.diva-](http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dswid=gtm_autoEvent_1461757782527)

[portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dswid=gtm_autoEvent_1461757782527](http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dswid=gtm_autoEvent_1461757782527)

Geser, H. (2006). Is the cell phone undermining the social order?: Understanding mobile technology from a sociological perspective. *Knowledge, Technology & Policy*, 19(1), 8–18.

<http://doi.org/10.1007/s12130-006-1010-x>

Giddens, A., & Birdsall, K. (2003). *Sociologi*. (B. Nilsson, Övers.) (3., omarb. uppl). Lund: Studentlitteratur.

Goffman, E. (2004). *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. (S. Bergström, Övers.) (4. uppl). Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Granér, R., & Sjöstedt, M. (1991). *Arbetsgruppen: den professionella gruppens psykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Gripsrud, J. (2002). *Mediekultur, mediesamhälle*. (S. Andersson, Övers.) (2. uppl). Göteborg: Daidalos.

Grundén, M., & Johansson, A. (2009). En studie av mobiltelefonens inverkan på den sociala interaktionen. Hämtad från [http://www.diva-](http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:239538/ATTACHMENT04)

[portal.org/smash/get/diva2:239538/ATTACHMENT04](http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:239538/ATTACHMENT04)

Hannertz, Ulf, *Mediernas sociala och asociala liv*, sid 46-49, i Fornäs, J., & Kaun, A. (2011).

Medialisering av kultur, politik, vardag och forskning : Slutrapport från Riksbankens

Jubileumsfonds forskarsymposium i Stockholm 18-19 augusti 2011. Södertörns högskola.

Hämtad från [http://sh.diva-](http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dswid=gtm_autoEvent_1461757782527)

[portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dswid=gtm_autoEvent_1461757782527](http://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A453406&dswid=gtm_autoEvent_1461757782527)

- Jansson, T., & Ljung, L. (2011). *Individer, grupper och ledarskap i projekt* (1. uppl). Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (S.-E. Torhell, Övers.) (2. uppl). Lund: Studentlitteratur.
- Ling, R. S. (2004). *The Mobile Connection : The Cell Phone's Impact on Society*. San Francisco, CA: Morgan Kaufmann. Hämtad från <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=114180&site=ehost-live>
- Moric, A. (2012). Mediemorale och nya medier - En studie om uppförandekoder kring smartphones. Hämtad från <https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/30214>
- Pathak, S. (2013). McCann Melbourne Made Up a Word to Sell a Print Dictionary. Hämtad 23 april 2016, från <http://adage.com/article/news/mccann-melbourne-made-a-word-sell-a-dictionary/244595/>
- Rollenhagen, S. (2015). *Mobikett - handbok för mobilzombies* (Vol. 2015). Rollenhagens förlag.
- Svedberg, L. (2012). *Gruppsykologi: om grupper, organisationer och ledarskap* (5., bearb., uppdaterade och kompletterade uppl). Lund: Studentlitteratur.
- Svenska akademien, & Lexikaliska institutet (Red.). (2009). *Svensk ordbok: utgiven av Svenska Akademien* (1. uppl). Stockholm: Norstedt [distributör].

10.0 Bilaga 1 – Intervjuguide

Tema 1 – Hur använder unga vuxna i åldrarna 19-25 mobiltelefonen i sociala situationer

Projektör – inledande bildkollage med bilder från sociala situationer där telefonen vanligtvis används. Hemmiljö, skolmiljö, cafémiljö mm.

Fråga 1 – (inledande öppen fråga för att få igång lite prat) På bilderna syns flera olika situationer där man på olika sätt möter, eller socialiserar med andra. Vad tänker ni spontant om telefonens roll i de olika bilderna.

Fråga 2 – Hur använder ni era telefoner

Fråga 3 – När skulle ni inte tycka det var okej att plocka upp telefonen?

Tema 2 – Vad anses vara accepterat, oacceptabelt eller oartigt beteende i samband med mobilanvändning i sociala situationer där individer fysiskt umgås i grupp.

Diskussionen kommer här vara orienterad kring olika videoklipp, efter varje videoklipp kommer jag be gruppen att dela med sig av spontana reaktioner.

Intro – Jag kommer nu att visa några videoklipp, jag vill då höra era spontana reaktioner på de olika scenarion som spelas upp. Här finns inget rätt och fel utan fundera gärna på hur ni kan relatera till situationerna. Vi kommer att diskutera kring om ni har liknande upplevelser och vilka åsikter ni har kring situationerna.

Videoklipp 1 – videoklippet visar en grupp vänner (fler än 2) i pubmiljö där en person skrollar i telefonen och de andra samtalar

1 – Spontana reaktioner

2 – Hur känner ni utifrån personen som använder telefonens perspektiv?

3 – Om ni istället skulle sätta er in i den övriga gruppens perspektiv, hur känner ni då för personen som använder telefonen?

Videoklipp 2 – Videoklippet visar en grupp vänner (fler än två) som umgås i pubmiljö där samtliga använder telefonen i tystnad.

1 – Spontana reaktioner

2 – Vad tror ni pågår runt bordet?

3 – Som utomstående om ni hade gått förbi situationen, hur hade ni då tänkt?

Videoklipp 3 – Samma situation som ovan, men istället för att personerna sitter i tystnad pratar man med varandra samtidigt som telefonen hålls uppe.

- 1 – Spontana reaktioner
- 2 – Vad tror ni pågår runt bordet
- 3 – Känner ni annorlunda inför den här situationen än det tidigare klippet? Varför?

Videoklipp 4 – Visar en grupp som samtliga tittar på samma telefon.

- 1 – Spontana reaktioner
- 2 – Hur tänker ni som utomstående när ni går förbi en situation som denna?
- 3 – Hur tänker ni utifrån gruppen eller som en del i gruppen

Videoklipp 5 – Videoklippet visar två personer som fikar där den ena använder telefonen medan den andra inte gör det. Personen utan telefon söker kontakt, men den andra personen är upplukat i sin mobiltelefon

- 1 – Spontana reaktioner
- 2 – Tankar utifrån telefonanvändaren?
- 3 – Tankar utifrån personen utan telefon?

Videoklipp 6 – Videoklippet visar två personer som fikar och är involverade i ett samtal när plötsligt den ene plockar upp sin telefon och samtalet dör ut.

- 1 – Spontana reaktioner
- 2 – Tankar utifrån telefonanvändaren?
- 3 – Tankar utifrån personen utan telefon?

Videoklipp 7 – Visar ett par i restaurangmiljö vid middagsbordet. Den ena partnern skrollar i telefonen medan man äter.

- 1 – Spontana reaktioner
- 2 – Hur känner ni inför personen som använder telefonen i denna situationen?
- 3 – Om ni tycker situationen är okej eller inte, varför?

Tema 3 - Vad anses vara accepterat, oacceptabelt eller oartigt beteende i samband med mobilanvändning i sociala situationer där individer umgås via telefoner

(Diskussionen kommer att orienteras runt ett antal videoklipp på samma sätt som ovan frågeställning)

Videoklipp 1 – En person i sällskap med någon annan får ett samtal som man trycker bort ett antal gånger.

- 1 – spontana reaktioner?
- 2 – när är det okej att klicka bort ett samtal?
- 3 – Bör man förklara sig om man har undvikit att svara?
- 4 – hur känner ni när någon inte svarar om ni ringer?

Bild 2 – En person skickar flera sms under en tidperiod på flera timmar utan att man får ett svar.

- 1 – spontana reaktioner
- 2 - är det okej att ignorera ett sms eller meddelande via annan applikation, isåfall när och varför?
- 3 – Bör man förklara sig om man har undvikit att svara?
- 4 – hur känner ni när någon inte svarar och ni ser att de läst ert meddelande?

Bild 3 – Visar en bild tagen på en Facebook gruppkonversation, samt en ruta med alternativen att lämna konversationen eller att stänga av notifikationer.

- 1 – spontana reaktioner
- 2 – Är det okej att lämna en konversation utan förklaring?
- 3 – Hur känner ni inför en sådan situation?
- 4 – Vad finns det för riktlinjer för hur man bör bete sig i en gruppkonversation
- 5 – Finns det ett krav på att svara

11.0 Bilaga 2 - Fokusgrupper

Fokusgrupp 1 – fingerade namn och egenskaper.

Person 1 – Hannes

25

Student

Singel

Person 2 – Martin

24

Student

Singel

Person 3 - Alice

26

Student

Singel

Fokusgrupp 2 – fingerade namn och egenskaper.

Person 1 - Martina

24

Logistik/administratör

Singel

Person 2 - Annika

23

Fastighetsskötare

I ett förhållande

Person 3 - Helena

25

Fastighetsförvaltare

Singel

Fokusgrupp 3 – fingerade namn och egenskaper.

Person 1 - Elina

20 år

Kundservicemedarbetare

I ett förhållande

Person 2 - Johannes

20 år

Bartender

I ett förhållande

Person 3 Vinko

21 år

Säljare

Singel

Person 4 Sandra

22 år

Student

Singel